Бүхы орнуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой, БМАССР-эй Верховно Советэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган

№ 64 (3377) | 1942 оной мартын 15, Воскресенье | СЭН 15 мүнгэн

ҺҮҮЛЭЙ ЧАСТА

1942 оной февралиин 22-һоо мартын 10 хүртэрхи турша соо Баруун-Хойто фронтын сэрэгүүдэй булязн абаһан трофей

Февралиин 22-һоо мартын 10 хүртэрхи турша соо Баруун-Хойто фронтын сэрэгүүд 157 ехэ буу, 20 танк, 75 миномет, 329 пулемет, танк буулаха 26 буу, 2.000 гаран винтовко, нэгэ самолет, 617 автомашина, 354 мотоцикл ба велосипед, 12 радиостанци, 5.000 гаран минэ, 6.000 снаряд, 1345 граната, винтовкын 1.500.000 шахуу һомо, хэдэн ханза тэнэрдэг эүйл, нэгэ прожектор, 109 парашют, 300 паар сана, 8 трактор-тягач, 8 походно кухни, 226 мори тэргэ, 300 түмэр бочко ба бензинтэй 70 бидон, нэгэ бензозаправщик, хоер паровоз, сэрэгэй хэрэгсэлтэй 14 вагон, сэрэгэй элдэб янзын зэр зэмсэгтэй 5 склад ба сэрэгэй бусад олон зэр зэмсэг ба хэрэгсэлжүүдые дайсанһаа булиан абаба.

Мүн энэ сагай турша соо 91 немецкэ самолет, тэдэнэй 60-нь гурбанмоторто транспортна самолет, 67 ехэ буу, 27 миномет, 150 гаран пулемет, 14 танк, 18 склад, тэрэ тоодо годючиин склад ба һомо хэрэгсэлтэй 3 склад үгы хэгдэһэн байна.

Февралиин 22-һоо мартын 10 хүртэрхи турша соо немецүүд Баруун-Хойто фронтын райондо 14.000-һаа үсөөн бэшэ солдат ба офицерэй алуулаа.

84 һуурин газар немецкэ буулгалтарагшадһаа сүлеелэгдэв.

СОВИНФОРМБЮРО.

СССР-эй Совнаркомдо ба ВКП(б)-гэй ЦК-да

Колхозуудта ба совхозуудта залуу малые хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ ба адуу малай тоо толгойе олошоруулха хэмжээнүүд тухайда

СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК болбол малай орон ба түбхын түрүүлэ Улаан Арминай малажалай продуктнуудые үнэн сохор хэрэглэхэ болоод ба нүгө тереплэлэн зарим областьнуудай болон республикануудые немецкэ булиалтарагшад саг зуурта эзэлөд байһан дэлхэйе малжалда тогтолдоһон гарал хоролтые түсэлдүлхэ шухала бэлдэлтэй ашаралда. 1942 онда алуу мал үсхэберилгые нугжөөхэ хэрэг тусгаар удматай гэжэ тоолоно.

Малжалые хөгжүүлхэ, үбшэ тэжээлэй базынь һайжаруулха туршаа тэмдэг абтаһалай эсэстэ колхозуудта ба совхозуудай малжалынь 1941 онгор ашаг үгэлгөөр али бүхы талаараа ургалтатай байгаа һэн гэжэ СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК тэмдэглэнэ. 1941 оной эхнүүрта колхозуудэ эбэртэ томо малайнь тоо толгой 1,3 процент нэмэбэ, тэдэнэй дундаа: үнеэдэй талаар—8 процент, хонин ба ямаан—12,9 процент, гахай 2.3 процент болоно.

Алуу мал үсхэберилгөөр аймгуудта түйлдэлтэ нэрэлбэл: Туркменскэ ССР-тэ 1941 онда эбэртэ томо малайнь тоо толгой—24,1 процент, хонин ба ямаан—21,7 процент; Киргизскэ ССР-тэ эбэртэ томо малай тоо толгойнь—25 процент, хонин ба ямаан—28,9 процент; Чувашска АССР-тэ эбэртэ томо малайнь тоо толгой—21,2 процент, хонин ямаан 28,7 процент нэмэбэ; Кировскэ областьдо эбэртэ томо малай тоо толгой 28,8 процент, гахай—10,3 процент, хонин ба ямаан 31,8 процент нэмэбэ; Хабаровска хизаарта эбэ, тэ томо малай тоо толгойнь—13,7 процент, гахай—23,7 процент, хонин ба ямаан 29,6 процент нэмэбэ.

Колхозуудта ба совхозуудта 1941 онда үбшэ тэжээлэй базые бүхэжүүлэн, бүрэдүн тэжээлые өхөөр бэлэдхэһэн. 1941 оной эхнүүрта орходоо 67 процент үлдэ ехэ силос дарагдаһан байна.

Тиихэ зуурта, нэдэ хэдэн областьнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта болбол малжалые хүнжөөхэ хэрэгтэ мүнөө хүртэр хожомдоншо байгаа зантта. Жишээлөөдэ, Челябинска областьдо колхозуудта эбэртэ томо малайнь тоо толгой 1941 онда 15,6 процент, хонин ба ямаан—27,5 процент, гахай 3,8 процент хорогдоон байна, байгаа байгаа ба хараҮнэгаа муу байһан дэрэйгөө болжо 1941 оной түрүүшэй гахай жэл соо туталнуудайнь—29 процент, хурьгалайнь—50,1 процент, порпосонхонуудайнь 29,5 процент үхэйсэн байна юм.

Новосибирскэ областьдо колхозуудта эбэртэ болго малайнь тоо толгой—16,1 процент, хонин ба ямаан—10,7 процент, гахай 4,6 процент хорогдо; туталнуудайнь—21,6 процент, хурьгалайнь—39,1 процент, порпосонхонуудайнь 21 процент үхэбэ.

Алтайска хизаарта колхозуудай эбэртэ томо малай тоо толгойнь—14,3 процент, хонин ба ямаадай 5,1 процент хорогдон ба туталнуудайнь—28,2 процент, хурьгалайнь—29,7 процент ба порпосонхонуудайнь 28,7 процент үхэһэн байна юм.

Алуу малайнтаа тоо толгойе олошоруулха хэрэгтэ залуу малнуудые муутаар хэрэглэхэ ябагаа болбол мал ажалда ехэшэг дутуу эүйл байһан зантаа. Жишээлөөдэ, 1940 онда колхозуудта абтаһаа тулнуудынгаа алуу малай тоо толгойе нэмэхэ хэрэгтэ туталнуудай өмнө 61 процент ба хурьгалай 57 процентнь орогдон байна юм, тиихэдэ энэнэй саана тэр үлэһэн залуу мал болбол бүгдэе олошоруулха хэрэгтэ зогсоулагдаа ёһотой байһан аа, алагдажа гү, али муу харуулбалгатай дэрэйнэ үлдэжэ үрэгдэжэ байна.

СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК болбол Казахска, Киргизска ССР-нүүдтэ, Калмыцка, Дагестанска, Северо-Осетинскэ, Чечено-Ингушска АССР-нүүдтэ, Орджоникидзевскэ хизаарта ба Союзай бусад хадын ба өндөө талын районуудта зүнай ба үбэлэй үеэ туубаритан малажалые үргөөөр өмхөлөхэд бэлдэрэнгээ гаварые тон һайнаар хэрэглөөд ба шухала хэрэгтэй үбшэ тэжээл суглуулан бэлдэхэд колхозуудта ба совхозуудта бии байһан залуу малнуудые, мүн тэрэнгээлэн колхозниггуд, хүдэлмэрилшэд ба албахаагшадай үмсын мэлэлтэ байһан залуу малнуудые хоролтогүй һайнаар түлжүүлхэ, колхозуудта малаа хөөлөө үрэхэ ябадалые зогсоохо, алуу малайнгаа тоо толгойе нэмэн олошоруулха эхэ малнуудые һүгэйруулжа болохогүй ябадалые заабол туйлаалые партийна советскэ останлуулые уялгалба;

1942 онда колхозуудта ба совхозуудта залуу малнуудые бүрэн бүтэнөөр хамгаалан түлжүүлхэ ба алуу малайнгаа тоо толгойе олошоруулхын зорилгоор СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоолонь:

I

ЭБЭРТЭ ТОМО МАЛАЙ ТАЛААР

1. 1942 оной январиин 1-гэ колхозуудта эбэртэ томо малай тоо толгойнь 13.361 мянган байбалынь тэдэнэе 1943 оной январиин 1 дүрэтэр 16.395 мянган толгой хүртэр олошоруулха, тэдэнэй дунда үнеэдые 4820 мянган толгой болгоно, фермүүдые малаар бүрэдүүлхын ба үнеэгэй колхозниггуудта хуваалгаха залуу малнуудые оруулаагаа, 1942 онда колхозниггуудай үмсын мэдэлэ байһан 5.867 мянган толгой залуу үхэрнүүдые түлжүүлхэ абаха зуурааа, областьнуудта ба хизаарнуудта, республикануудта доро заагдаһан түсэб тогтоохо гэбэл:

	Колхозуудта		Колхозниггуудта	
	1943 оной янв. 1-дэ 6 йха эбэртэ томо малай тоо малан толгойоор	Тэдэнэй дунда үнеэд мянган толгойоор	1942 онда тэжээхэ залуу мал мянган толгойоор	
Алтайска хизаар	750,0	275,0	180,0	
Архангельска область	250,0	110,0	59,0	
Башкирска АССР	450,0	145,0	217,0	
Бурят-Монгол АССР	345,0	110,0	43,0	
Вологодско область	464,0	200,0	121,0	
Воронежско область	350,0	60,0	204,0	
Горьковско область	310,0	100,0	160,0	
Дагестанска АССР	280,0	48,0	100,0	
Ивановска область	190,0	80,0	114,0	
Иркутска область	242,0	80,0	69,0	
Каб-Балкарска АССР	110,0	30,0	25,0	
Калмыцка АССР	110,0	30,0	27,0	
Кировска область	450,0	145,0	199,0	
Коми АССР	105,0	40,0	21,0	
Краснодарска хизаар	540,0	145,0	182,0	
Красноярска хизаар	360,0	125,0	118,0	
Куйбышевска область	360,0	80,0	144,0	
Марийска АССР	70,0	22,0	41,0	
Молотовско область	380,0	130,0	122,0	
Мордовско АССР	80,0	20,0	61,0	
Новосибирска область	760,0	280,0	195,0	
Омско область	736,0	230,0	179,0	
Орджоникидзевска хизаар	480,0	130,0	126,0	
Пензенска область	155,0	30,0	104,0	
Приморско хизаар	75,0	24,0	15,0	
Саратовска область	310,0	70,0	98,0	
Свердловско область	285,0	100,0	80,0	
Северо-Осетинска АССР	28,0	7,0	19,0	
Сталинградска область	530,0	120,0	125,0	
Тамбовско область	175,0	35,0	108,0	
Татарска АССР	250,0	70,0	173,0	
Удмуртска АССР	180,0	52,0	89,0	
Хабаровска хизаар	80,0	30,0	21,0	
Челябинска область	480,0	160,0	143,0	
Чечено-Ингушска АССР	4[illegible],0	13,0	68,0	
Читинска область	280,0	90,0	43,0	
Чкаловска область	370,0	100,0	102,0	
Чувашска АССР	80,0	25,0	58,0	
Якутска АССР	190,0	55,0	80,0	
Ярославска область	320,0	120,0	129,0	
Азербайджанска ССР	700,0	145,0	261,0	
Грузинска ССР	640,0	90,0	337,0	
Армянска ССР	340,0	66,0	117,0	
Туркменска ССР	110,0	23,0	53,0	
Узбекска ССР	650,0	120,0	365,0	
Таджикска ССР	175,0	45,0	112,0	
Казахска ССР	20[illegible],0	545,0	36[illegible],0	
Киргизска ССР	270,0	65,0	97,0	

2. 1943 оной январиин 1-гэ байха эбэртэ томо малай тоо толгойе олошоруулха гэбэл:

Наркомсовхозуудай совхозуудта 1815 мянган толгой хүртэр, тэдэнэй дунда үнеэд 645 мянган толгой.

Наркомпищепромой совхозуудта 72 мянган толгой хүртэр, тэдэнэй дунда үнеэд 25 мянган толгой.

Наркомясомолпромой совхозуудта 18,31 мянган толгой хүртэр, тэдэнэй дунда үнеэд 8,14 мянган толгой.

Тиихэ зуурааа тэдэнэе Союзна республикануудта доро заагдаһан ёһоор хубаалга гэбэл:

	Наркомсовхозуудта		Наркомпищепромдо		Наркомясомолпромо	
	Эбэртэ томо малдуй хамта	Тэрэ тоодо үнеэд	Эбэртэ томо малдуй хамта	Тэрэ тоодо үнеэд	Эбэртэ томо малдуй хамта	Тэрэ тоодо үнеэд
РСФСР	1,268,07	470,72	64,45	22,83	10,3	5,22
Азербайджанска ССР	5,30	2,20	0,78	0,23	—	—
Грузинска ССР	1,50	0,59	0,16	0,22	0,06	0,02
Армянска ССР	1,10	0,52	0,60	0,17	—	—
Туркменска ССР	0,14	0,05	0,50	0,19	—	—
Узбекска ССР	13.04	5,00	0,40	0,09	—	—
Таджикска ССР	1,50	0,45	0,16	0,05	—	—
Казахска ССР	490,00	155,00	3,18	0,97	7,95	2,9
Киргизска ССР	34,35	10,47	0,97	0,25	—	—

3. Колхозно мал ажалай фермүүдые малаар бүрэдүүлхын тулада колхозниггуд, хүдэлмэрилшэн ба албахаагшадай үридилалан контрактацилэхэ, 1942 онда колхозуудта 2.300 мянган толгой залуу үхэр малые хуваалгаа абаха түсэб тогтоохо, тэрэнэе областьнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта доро хубаалга гэбэл:

	Мянган толгойгоор
Алтайска хизаар	80,0
Архангельска обл.	15,0
Башкирска АССР	80,0
Бурят-Монгол. АССР	20,0
Вологодско обл.	15,0
Воронежско обл.	100,0
Горьковско обл.	50,0
Дагестанска АССР	45,0
Ивановска обл.	50,0
Иркутска обл.	40,0
Каб.-Балкарска АССР	12,0
Калмыцка АССР	18,0
Кировска обл.	95,0
Коми АССР	3,0
Краснодарска хизаар	100,0
Красноярска хизаар	70,0
Куйбышевска обл.	70,0
Марийска АССР	15,0
Молотовско обл.	50,0
Мордовско АССР	20,0
Новосибирска обл.	120,0
Омско обл.	110,0
Орджоникидзевска хизаар	40,0
Пензенска обл	40,0
Приморско хизаар	10,0
Саратовска обл.	50,0
Свердловско обл.	30,0
Сев.-Осетинска АССР	4,0
Сталинградска обл.	50,0
Тамбовско обл.	45,0
Татарска АССР	65,0
Удмуртска АССР	30,0
Хабаровска хизаар	8,0
Челябинска обл.	80,0
Чечено-Ингуш. АССР	10,0
Читинска обл.	20,0
Чкаловска обл.	40,0
Чувашска АССР	25,0
Якутска АССР	10,0
Ярославска обл.	60,0
Азербайджанска ССР	40,0
Грузинска ССР	40,0
Армянска ССР	50,0
Туркменска ССР	15,0
Узбекска ССР	100,0
Таджикска ССР	30,0
Казахска ССР	200,0
Киргизска ССР	30,0

4. Колхозуудта ба колхозниггуудта хамтынгаа мал ажалдаа эбаха ашаг олзынь нэмэлтүүлхэ ба түхэр малай тоо толгойе түргэнөөр олошоруулан үсхэхэ ябадалые нангахын тулада, Райзогой ветеринарно-зоотехническэ хүдэлмэрилшэдтэй үзэлгэ хэлэлцэй бүдлэдэ үнэхөөрөө нарагүй гэжэ голдолдоһон залуу малаа бэшэ, 1 жэл хүртэр наһанай залуу үхэрнүүдые алахагүй, харин тэрэнэе өөрынгөө колхозодо, үнеэгүй колхозниггуудта хуваалгахын тулада болон мүн ее, ынгее хубиин хэрэгтэ хэрэглэхэ болоо һаа нилээд ехэ болгоно алахын тулада тэдэнэе бүрэн бүтэн байлгажа, тулнуулхынь колхозуудта һайнаан дурдахаа.

6. Колхозуудта хамтын үхэр малые үрэхэ хэдэлэ ябадалые зогсоохын зорилгоор, дайн сэрэгэй үеэ ехэ наһатай малнуудые алаха ба хуваалаа ябадал болбол (зайлшагүй болоһон ушаг та алахаһаа бэшэ) Райзогой ветеринарэлгэйгөөр хэгдэхэ болоно гэжэ тогтоохо.

7. 6 һарһаа 1 жэл хүртэр наһанай залуу үхэрнүүдые колхозтоо тэжээһэн ба тушаһан толгой бүхэнэй түлөө колхозниггоо мүн тэрэнэлэн хүдөө нютагуудта ба голоогуудта һуудалгай хүдэлмэрилшэндэ ба албахаагшадта тэрэ үхэрэй үнэнь гүрэнэ хуваалгаа абалгын сэнгөөр түлэгдэхэ, тиихэнэ гаргаа, тус колхоз болбол хамтынгаа суглаганай шийдэбэрилгээ ёһоор тэрэ үрхэтэй айлнуудта үгтэйн шүгэлдэ мяха тушаалгын, уялганнуудые лүүгэхэ ябадалые өөр дээрээ даажа авахта, зүгөөр колхозно үнэхөөрөө тогтоогдоһон эдэ тушаалганнуудай нэгэ жэлэй нормоһоо хэшэ бэшэ байха гү, али хуваалгаа абаһан залуу үхэрэй шанар шадал дээ эдэ дулыдуулан мүнгэн түлэбэриде нэмэлтэ болгон колхозой фондоо гаргажа 0,5-һаа нэгэ центнер хүртэр тарга гү, али 1 толгойдо 5-һаа 10 центнер хүртэр бүдүүн тэжээл үгөжэ шадаха гэжэ тогтоохо.

8. Колхозуудта ба колхозниггуудта үнеэдые искусственна аргаар хээлитэй болгоо түсэбые 1941 онда үрөжүүлэгдэһэн 789 мянган толгой дээрэ нэмэлтэ болгон 1305 мянган толгойоо доошо бэшэ байхаар баталха, тиихэ зуурааа энэнэе областьнуудта хизаарнуудта ба республикануудта доро заагдаһан ёһоор хубаалгаа гэбэл:

	Мянган толгойгоор
Алтайска хизаар	56,0
Архангельска обл.	17,0
Башкирска АССР	40,0
Бурят-Монгол. АССР	16,0
Вологодско обл.	6[illegible],0
Воронежско обл.	70,0
Горьковско обл.	30,0
Дагестанска АССР	60,0
Ивановска обл.	15,0
Иркутска обл.	10,0
Каб.-Балкарска АССР	16,0
Калмыцка АССР	6,0
Кировска обл.	18,0
Коми АССР	1,0
Краснодарска хизаар	60,0
Красноярска хизаар	31,0
Куйбышевска обл.	22,0
Марийска АССР	2,0
Молотовско обл.	20,0
Мордовско АССР	5,0
Новосибирска обл.	60,0
Омско обл.	57,0
Орджоникидзевска хизаар	60,0
Пензенска обл	17,0
Приморска хизаар	17,0
Саратовска обл	21,0
Свердловско обл	54,0
Сев.-Осетинска АССР	2,0
Сталинградска обл	14,0
Тамбовско обл.	15,0
Татарска АССР	42,0
Удмуртска АССР	10,0
Хабировска хизаар	3,0
Челябинска обл	50,0
Чеч.-Ингушска АССР	2,0
Читинска обл	16,0
Чкаловска обл	25,0
Чувашска АССР	16,0
Якутска АССР	1,0
Ярославска обл	15,0
Азербайджанска ССР	14,0
Грузинска ССР	13,0
Армянска ССР	19,0
Узбекска ССР	24,0
Таджикска ССР	8,0
Казахска ССР	100,0
Киргизска ССР	75,0

9. СССР-эй Наркомсовхозуудай совхозуудта 1941 онда 102 мянган үнеэд искусственна аргаар хээлитэй болгогдоһон байбалынь мүнөө 300 мянган толгойоо доошо бэшэ байхаар түсэб баталха.

10. Эбэртэ томо малые искусственна аргаар хээлитэй болгоо пунктнуудта шухала хэрэгтэй хэрэгсэл түхэрлэгдэнгүйлые үйлэдэрилгэ ябадалые хангажа, алуу морин ба үхэр мал искусственна аргаар хээлитэй болгоо пунктнуудта 1942 оной апрель һарһаа орой-тогтогүй ба хонидые искусственна аргаар хээлитэй болгоо пунктнуудта 1942 оной август һарһаа стойтогтогүй тэлэ хэдэгсэл үйлэдэрилгэнгүйлые альгаохые Резиновэ ажаглэлдэрилин Наркомадые, Наркомхимпромые, СССР-эй Наркомзаравые, РСФСР-эй нютагай ажаглэлдэрилин Наркомадые уялгалха.

II

ХОНИ БА ЯМААА ҮСХЭБЭРИЛГЫН ТАЛААР

12. 1943 оной январиин 1-гэ колхозуудта хонин ямаад 39.167.000 толгой байһынь 1943 оной январиин 1 хүртэр хонин ямаадай тоо толгойе 50.260 мянган хүртэр олошоруулха, хонидой фермүүдые хонин ямаатаар бүрэдүүлэнь тулада колхозуудта туулдажа байһан хурьга эмгэхые оруулаасан колхозниггуудта 1942 онда 6.750 мянган толгой хурьга эмгэдые үсхэхэ, тиихэ зуурааа областьнуудта, хизаарнуудта ба республикануудта доро заагдаһан түсэб тогтоохо гэбэл:

	Колхозуудта 1943 оной III-гэ байха хонин ямаадай тоо 1000 толгойоор	Колхозниггуудта 1942 онда үсхэгдэхэ хурьга ба эмгэгэ 1000 толгойоор		Колхозуудта 1943 оной III-гэ байха хонин ямаадай тоо 1000 толгойоор	Колхозниггуудта 1942 онда үсхэгдэхэ хурьга ба эмгэгэ 1000 толгойоор
Алтайска хизаар	2250,0	240,0	Свердловско область	280,0	75,0
Архангельска область	107,0	50,0	Северо-Осетинска АССР	160,0	7,5
Башкирска АССР	1240,0	350,0	Сталинградска область	1800,0	145,0
Бурят-Монгол АССР	760,0	20,0	Тамбовско область	300,0	180,0
Вологодско область	300,0	100,0	Татарска АССР	660,0	350,0
Воронежско область	740,0	250,0	Удмуртска АССР	220,0	150,0
Горьковско область	290,0	180,0	Хабаровска хизаар	39,0	5,0
Дагестанска АССР	2175,0	130,0	Челябинска область	1000,0	180,0
Ивановска область	250,0	125,0	Чечено-Ингушска АССР	149,0	50,0
Иркутска область	270,0	40,0	Читинска область	1085,0	20,0
Каб.-Балкарска АССР	519,5	6,0	Чкаловска область	1030,0	145,0
Калмыцка АССР	1450,0	30,0	Чувашска АССР	120,0	140,0
Кировска область	300,0	220,0	Якутска АССР	3,5	—
Коми АССР	50,0	20,0	Ярославска область	400,0	80,0
Красноярска хизаар	1300,0	145,0	Азербайджанска ССР	2034,0	300,0
Куйбышевска область	850,0	270,0	Грузинска ССР	1300,0	210,0
Марийска АССР	90,0	75,0	Армянска ССР	960,0	150,0
Молотовско область	360,0	125,0	Туркменска ССР	1840,0	150,0
Мордовско АССР	2[illegible]6,0	110,0	Узбекска ССР	4070,0	370,0
Новосибирска область	1280,0	300,0	Таджикска ССР	950,0	125,0
Омско область	1150,0	240,0	Казахска ССР	8000,0	300,0
Орджоникидзевска хизаар	3440,0	115,0	Киргизска ССР	2300,0	110,0
Пензенска область	300,0	160,0			
Приморско хизаар	46,0	2,5			
Саратовска область	80[illegible],0	150,0			

13. 1943 оной январиин 1-гэ байха ёһотой хонин ямаадай тоо толгойе нэмэгдэ баталха гэбэл:

Наркомсовхозуудай совхозуудта 4.500 мянган толгой, Наркомпищепромой совхозуудта—84 мянган толгой, Наркомясомолпромой совхозуудта—6,3 мянган толгой, Наркомвнешторгын совхозуудта—1615 мянган толгой байха, тэрэнэе Союзна республикануудта доро заагдаһан ёһоор хубаалга гэбэл:

	Мянган толгойгоор		
	Наркомсовхоз	Наркомпищепром	Наркомясомолпром
РСФСР	2735,00	48,25	2,80
Азербайджанска ССР	94,00	3,13	—
Грузинска ССР	45,00	5,33	—
Армянска ССР	9,00	4,64	—
Туркменска ССР	9,00	9,33	—
Узбекска ССР	55,00	4,22	—
Таджикска ССР	43,00	1,39	—
Казахска ССР	1180,00	6,31	3,50
Киргизска ССР	330,00	150	—

14. Колхозно хонин үсхэбэрилгын фермүүдые хонин ямаадаар бүрэдүүлхын тулада 1942 онда колхозниггуудаан, хүдэлмэрилшэд ба албахаагшадаа колхозуудаар хонин ба ямаа тулаалгаа абаха түсэбые 2300 мянган толгойтоор тогтоохо, тэрэнэе республикануудта, областьнуудта ба областьнуудта хүртэнэнинь:

	Мянган толгойгоор		
Алтайска хизаар	100,0	Приморско хизаар	1,0
Архангельска обл.	15,0	Саратовска обл.	50,0
Башкирска АССР	120,0	Свердловска обл.	10,0
Бурят-Монгол АССР	10,0	Северо-Осетин. АССР	3,0
Вологодско обл.	25,0	Сталинградска обл.	50,0
Воронежско обл.	200,0	Тамбовско обл.	50,0
Горьковско обл.	40,0	Татарска АССР	100,0
Дагестанска АССР	15,0	Удмуртска АССР	29,0
Ивановска обл.	45,0	Хабаровска хизаар	2,0
Иркутска обл.	15,0	Челябинска обл.	60,0
Калмыцка АССР	10,0	Чечено-Ингушска АССР	5,0
Кировска обл.	50,0	Читинска обл.	5,0
Коми АССР	5,0	Чкаловска обл	60,0
Краснодарска хизаар	30,0	Чувашска АССР	30,0
Красноярска хизаар	70,0	Ярославска обл	30,0
Куйбышевска обл.	80,0	Азербайджанска ССР	50,0
Марийска АССР	20,0	Грузинска ССР	50,0
Молотовско обл.	50,0	Армянска ССР	40,0
Мордовско АССР	30,0	Туркменска ССР	50,0
Новосибирска обл.	120,0	Узбекска ССР	150,0
Омско обл.	1[illegible]0,0	Таджикска ССР	35,0
Орджоникидзевска хизаар	20,0	Казахска ССР	150,0
Пензенска обл.	50,0	Киргизска ССР	50,0

15. Хониной фермые бүрэдүүлхын тулада колхозодо хуваалгаһан тэба һараһаа дээшэ нэгэнэй хонин ба ямаан бүхэнэй түлөө колхозниггоо мүн тэрэнэлэн хүдөө нютагуудта гү, али городуудта һуудалгай хүдэлмэрилшэд ба албахаагшадта тэрэ хонинойнь үные гүрэнэ хуулгаан абалгын сэнгөөр (амидын шэнгүүрөөр) түлэхэнэе гадна колхозой хамтын суглаганай шийдэбэрилгээ ёһоор, энэ мүнгэн түлэбэридэ нэмэлтэ болгон тэлэ хуваалгаа абаһан хонин ямаанай шанар шадал дээрэнээ дулыдуулан, колхозой фондоо гаргажа, толгой бүхэнэй түлөө 10-һаа 15 килограмм хүртэр тарга гү, али 0,5-һаа 1,5 центнер хүртэр бүдүүн тэжээл үгэхэ болохо гэжэ тогтоохо.

16. 1942 оной турша соо тарган ажалай ба бүү, мяха эрилгэ совхозуудта хонин үсхэбэрилгын фермүүдые совхоз бүхэндэ 800—1000 толгойтоо үсөөн бэшэ бүрэлдэгөөр эмгэнгэхынь СССР-эй Совхозуудай Наркомадые уялгалха.

(Үргэлжэлэлнь 2-дохи нюурта)

СССР-эй Совнаркомдо ба ВКП(б)-гэй ЦК-да

Колхозуудта ба совхозуудта залуу малые хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ ба адуу малай тоо толгойе олошоруулха хэмжээнүүд тухай

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

17. Нэгэ жэл түрөөгүй хурьгалые ба залуу эрьеһүдые мяханда хэрэглэхэр алахагүй, харин хэрэглэнэ аргатай хонидоо бүхэ хонидоо мяха ба ноосо нитлэд өхэөр абахын зориилгоор 2—3 наһатай болторынь байлгахыень колхозуудта һайшаан дурадхаха.

18. 1942 ондо колхозуудта ба колхозникуудай-айлнуудта хони ба ямаадые искусственна аргаар хэлитэй болгоно түсэбые 15.000 мянган толгой болгоно, (1941 онло 5.798 мянган толгой хонид мүн нимэ аргаар хэлитэй болгодоһон юм. Энэнинте областнуудта хизаарнуудта ба республикануудта доро заагдаһан ёһоор хубаарилха гэбэл:

Мянган толгойгоор

Алтайска хизаар	650,0	Пензенска обл.	110,0
Архангельска обл.	4,0	Саратовска обл.	310,0
Башкирска АССР	250,0	Свердловско обл.	6,0
Бурят-Монгол АССР	80,0	Северо-Осетинска АССР	63,0
Вологодско обл	6,0	Сталинградска обл.	730,0
Воронежско обл.	580,0	Тамбовско обл.	170,0
Горьковско обл.	40,0	Татарска АССР	320,0
Дагестанска АССР	800,0	Удмуртска АССР	17,0
Ивановска обл.	8,0	Челябинска обл.	400,0
Иркутска обл.	25,0	Чечено-Ингушска АССР	37,0
Каб.-Балкар. АССР	180,0	Читинска обл.	240,0
Калмыцка АССР	500,0	Чкаловска обл.	500,0
Кировска обл.	12,0	Чувашска АССР	60,0
Краснодарска хизаар	561,0	Ярославска обл.	30,0
Красноярска хизаар	490,0	Азербайджанска ССР	550,0
Куйбышевска обл.	380,	Грузинска ССР	450,0
Марийска АССР	6,0	Армянска ССР	500,0
Молотовско обл.	5,0	Туркменска ССР	400,0
Мордовско АССР	80,0	Узбекска ССР	750,0
Новосибирска обл.	270,0	Таджикска ССР	110,0
Омско обл.	320,0	Казахска ССР	1650,0
Орджоникидз. хизаар.	1500,0	Киргизска ССР	850,0

19. 1941 онло 1360 мянган толгой хони ямаад искусственна аргаар хэлитэй болгоно байбал, тэрэнинте 1942 онло СССР-эй Наркомсовхозуудтаа 1600 мянган толгой хонидые мүн нимэ аргаар хэлитэй болгоно тэжэ тогтоохо.

20. Хони ба ямаадые искусственна аргаар хэлитэй болгоно цуглэлмэрилгэ гэдэг:

Искусственна аргаар хэлитэй болгодоһон хонид ба ямаадай процентынь нимэ	Хурьгалһан хонин (ямаан) бүхэнэй түлөө түлэглэхэнь	
	Хэлижүүлгэ хэһэн технигтэ	Хонишондо
95-һаа 98 процент хүртэр	20 мунгэ	10 мунгэ
98-һаа дээшэ	55 мунгэ	15 мунгэ

III

ГАХАЙ ҮСХЭБЭРИЛГЫН ТАЛААР

21. 1942 оной январиин 1-дэ колхозуудта тахайн тоо толгой 424 мянган толгой байбалынь 1943 оной январиин 1 хүртэр тэдэнинте 5800 мянган толгой хүртэр олошоруулха, тиихэ зүүнаа область, хизаар ба республикануудта доро заагдаһан түсэб тогтоохо:

Мянган толгойгоор

Алтайска хизаар	250,0	Приморско хизаар	35,0
Архангельска обл.	45,0	Саратовска обл.	180,0
Башкирска АССР	210,0	Свердловско обл.	210,0
Бурят-Монгол АССР	40,0	Северо-Осетин. АССР	10,0
Вологодско обл.	90,0	Сталинградска обл.	200,0
Воронежско обл.	300,0	Тамбовско обл.	150,0
Горьковско обл.	160,0	Татарска АССР	200,0
Дагестанска АССР	22,0	Удмуртска АССР	140,0
Ивановска обл.	58,0	Хабаровска хизаар	44,0
Иркутска обл.	80,0	Челябинска обл.	284,0
Каб.-Балкарска АССР	18,0	Чечено-Ингушска АССР	7,0
Калмыцка АССР	16,0	Читинска обл	70,0
Кировска обл.	160,0	Чкаловска обл	120,0
Коми АССР	16,0	Чувашска АССР	90,0
Краснодарска хизаар	405,0	Якутска ССР	7,0
Красноярска хизаар	200,0	Ярославска обл.	80,0
Куйбышевска обл.	140,0	Азербайджанска ССР	65,0
Марийска АССР	50,0	Грузинска ССР	78,0
Молотовско обл.	240,0	Армянска ССР	45,0
Мордовско АССР	90,0	Туркменска ССР	12,0
Ново ибирска область	250,0	Узбекска ССР	46,0
Омско область	200,0	Таджикска ССР	12,0
Орджоникидзевска хизаар	210,0	Казахска ССР	300,0
Пензенска область	95,0	Киргизка ССР	40,0

22. 1943 оной январиин 1-дэ байха ёһотой гахайнуудай тоо толгойн түсэбые баталха гэбэл: Наркомсовхозой совхозуудта 740 мянган толгой; Наркомпищепромой совхозуудта 114,47 мянган толгой; Наркомсовхозуудта 41,8 мянган толгой, тиихэдэ энэ түсэбые союзна республикануудта хубаарилбал: (мянган толгойгоор).

	Наркомсовхоз	Нарк мпищепром	Наркоммясомолпром
РСФСР	700,96	36,74	72,62
Азербайджанска ССР	2,60	0,66	—
Грузинска ССР	0,09	0,20	1,05
Туркменска ССР	—	0,23	—
Узбекска ССР	6,69	0,20	—
Таджикска ССР	0,53	0,18	—
Киргизска ССР	2,67	1,54	—
Казакска ССР	26,46	2,05	40,8

23. Колхозно гахай үсхэбэрилгын фермэнүүдые бүрдүүлэхын туулха колхозникуудаа түцэлмэрилгэ ба албахаагшадаа колхозуудаар поршоонхонуудыг ба гахайнуудые худалдан абаха түсэбые тогтоохо. Наркомсовхозуудта ба колхозуудта гүргэхьень республикануудай совнаркомуудые, хизаарай ба областной гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгалха.

IV

АДУУ МОРИДОЙ ТАЛААР

24. 1943 оной январиин 1 хүртэр колхозуудтахи адуу морилой тоо толгойе 8320 мянган толгой хүртэр нэмээхэ, тиихэ зүүнаа областнуудыг, хизаарнуудыг ба республикануудта доро заагдаһан түсэб тогтоохо гэбэл:

Мянган толгойгоор

Алтайска хизаар	865,0	Иркутска обл.	145,0
Архангельска обл.	100,0	Каб.-Балкарска АССР	59,0
Башкирска АССР	440,0	Калмыцка АССР	37,0
Бурят-Монгол АССР	120,0	Кировска обл.	305,
Вологодско обл.	190,0	Коми АССР	47,0
Воронежско обл.	240,0	Краснодарска хизаар	300,
Горьковско обл.	180,0	Красноярска хизаар	270,0
Дагестанска АССР	46,0	Куйбышевска обл.	210,0
Ивановска обл.	100,0	Марийска АССР	62,0
Молотовско обл.	205,0	Челябинска обл.	218,0
Мордовско АССР	78,0	Чечено-Ингушска АССР	27,0
Новосибирска обл.	380,0	Читинска обл	163,0
Омско обл.	316,0	Чкаловска обл.	180,0
Орджоникидзевска хизаар	229,0	Чувашска АССР	107,0
Пензенска обл.	110,0	Якутска АССР	16,0
Приморско хизаар	31,0	Ярославска обл.	128,0
Саратовска обл.	107,0	Азербайджанска ССР	105,0
Свердловско обл	136,0	Грузинска ССР	35,0
Северо-Осетинска	18,0	Армянска ССР	32,0
Сталинградска обл	205,0	Туркменска ССР	6,0
Тамбовско обл.	120,0	Узбекска ССР	402,0
Татарска АССР	325,0	Таджикска ССР	50,0
Удмуртска АССР	150,0	Казахска ССР	660,0
Хабаровска хизаар	48,0	Киргизка ССР	315,0

25. 1942 онло үсхэхэ адуу моридой тоо толгойн түсэбые нимэр баталха гэбэл: Наркомсовхозуудта—400 мянган толгой, Наркомпищепромой совхозуудта—33,48 мянган толгой, Наркомясомолпромой совхозуудта—10.77 мянган толгой байхаар баталха, тиихэдэ союзна республикануудта нимэр хубаарилха гэбэл:

	Наркомсовхов	Наркомпищепром	Наркоммясомолпром
РСФСР	274,66	27,10	7,25
Азербайджанска ССР	2,42	0,8	—
Грузинска ССР	1,50	1,18	0,02
Армянска ССР	0,23	0,50	—
Туркменска ССР	0,42	0,39	—
Узбекска ССР	12,08	1,26	—
Таджикска ССР	3,71	0,31	—
Казахска ССР	85,05	1,30	3,50
Киргизска ССР	19,93	0,64	—

26. 1941 онло 361 мянган толгой гүүх искусственна аргаар хэлитэй болгоноо байбалынь мүнөө 1942 онло колхозуудта мүн тиимэ аргаар 369 мянганаа үсөөн бэшэ гүүные хэлитэй болгохоор түсэб биталаад тиихэдэ доро заагдаһан ёһоор областнуудыг, хизаарнуудыг ба республикануудта хубаарилха гэбэл:

Мянган толгойгоор

Алтайска хизаар	10,0	Приморско хизаар	3,0
Архангельска обл	2,0	Саратовска обл	9,0
Башкирска АССР	15,0	Свердловско обл	6,0
Бурят-Монгол АССР	2,0	Северо-Осетин. АССР	2,0
Вологодско обл	8,0	Сталинградска обл	10,0
Воронежско обл	10,0	Тамбовско обл	12,0
Горьковско обл	10,0	Татарска АССР	15,0
Дагестанска АССР	2,0	Удмуртска АССР	5,0
Ивановска обл	12,0	Хабаровска хизаар	4,0
Иркутска обл	6,0	Челябинска обл	9,0
Кабардин-Балкарска АССР	3,0	Чечено-Ингушска АССР	2,0
Калмыцка АССР	1,0	Читинска обл	4
Кировска обл	23,0	Чкаловска обл	9,0
Коми АССР	3,0	Чувашска АССР	5,0
Краснодарска хизаар	13,0	Якутска АССР	2,0
Красноярска хизаар	10,0	Ярославска обл	7,0
Куйбышевска обл.	10,0	Азербайджанска ССР	3,0
Марийска АССР	5,0	Грузинска ССР	1,0
Молотовско обл	8,0	Армянска ССР	3,0
Мордовско АССР	7,0	Туркменска ССР	1,0
Новосибирска обл.	30,0	Узбекска ССР	3,0
Омско обл	10,0	Таджикска ССР	1,0
Орджоникидзевска хизаар	13,0	Казахска ССР	18,0
Пензенска обл	10,0	Киргизска ССР	12,0

27. 1942 онло СССР-эй Наркомсовхозой совхозуудта 20 мянган гүүные искусственна аргаар хэлитэй болгохо түсэб тогтоохо.

28. 1942 онло гүрөөнэй заготовкой тоношоонуудта байһан азаргануудтай 60 процентыень ноошо бэшэнь искусственна аргаар хэлитэй болгоһэн тулаа хэрэглэхэнь СССР-эй Наркомземые уялгалуу.

29. 1942 онлоо эхилэн адуу-нуудые искусственна аргаар хэлитэй болгохо пунктнуудыг дэрэ хүдэлмэрилгэ байһан колхозниг-уудта ба совхозуудай хүдэлмэ-рилгэдэ хэлитэй болгохо түсэбые дүүргэхэ байхадань гүүд хэр эрэ-гэ унагалһан дэрэһэ дулдылуулан доро заагдаһан хэмжээтэй-гээр шагнал үгэхэ (республикэнска бюджедтэ гаргажа) болохо гэбэл:

Искусственна аргаар хэлитэй болгогдоһон гүүдэй унагалһан процентынь	Хэлитэй болоһон гүүн бүхэнэй түлөө түлэглэхэнь	
	Хэлижүүлгэ хэһэн технигтэ	Моришондо
65-һаа 75 процент хүртэр	3 түхэриг 50 мүн.	1 т. 00 м.
75-һаа 85 процент хүртэр	10 түх. 00 мүн.	3 т. 50 м.
85 процентһээ дээшэ	17 түх. 50 мүн.	5 т. 00 м.

30. 1942 онло адуунай орооной компаниг ябуулхалаа мориной завоодуудай ба мүн тэрэнтэй орнон тойрон байһан колхозуудай гүүнүүдые искусственна аргаар хэлитэй болгохын тулаа бүхы мориной завоодуудай нэгэдэ искусственна аргаар хэлитэй болгохын пунктнуудые эхилдхэхэнь СССР-эй Наркомсовхозые уялгалха.

31. Гүрөөнэй моридой завоодуудай бүхы гаргашынь 1942 онло совхозна бюджедтэ даажа абаха.

32. Колхозуудта адуу моридые илгэжа голохо ябалал болбол колхозой түүдүүлэгшэ, ветеринарна врач (фельдшер) ба районой газарай тамагай зоотехникэ бүрилгэн ветеринарно-зоотехническэ комиссинуудай үзэлгэнэй һүүлдэ ба .тус комиссиин зохёһон актые районой гүйсэдхэхэ комитедэр батаалгаһаанай һүүлдэ шэнгэхэ болоно гэжэ тогтоохо.

33. Үүлдэтэ адуунуудые һайнаар харуулһалын ба гүүнүүдэй энхэ амталан унагалха ябалые хэлитэй зорилгоор зөрилгоор гүрөөнэй областной ба районой гүйцэтгэ малнуудые бэшэгэ гүрөөнэй книгэдэ тэмдэглэгдэһэн адуунуудые ба мүн тэрэшэлэн унагалха гүүнүүдые бүлтыень ажалай уялгаа албаһаа ба хаагын хүдэлмэрилгээ сулеелхэ.

ХҮДЭЛМЭРИЙН САРНУУД ТУХАЙ

34. Колхозуудтахи хүдэлмэрилгэ сарнуудай тоо толгойнь 1942 оной январиин 1-дэ 1 710 мянган толгой байбалынь, тэрэнинте 1943 оной январиин нэгэн хүртэр 2300 мянган толгой болгон олошоруулха, тэрэ тоое область нэгэн ба республикануудта хубаарилбал: (мянган толгойгоор)

Алтайска хизаар	40,0	Краснодарска хизаар	75,0
Башкирска АССР	10,0	Красноярска хизаар	6,0
Бурят-Монгол АССР	15,0	Куйбышевска обл	22,0
Воронежско обл	90,0	Марийска АССР	0,5
Дагестанска АССР	10,0	Молотовско обл	5,0
Иркутска обл	5,0	Мордовско обл	0,5
Кабардино-Балкарска АССР	20,0	Новосибирска обл	25,0
Калмыцка АССР	25,0	Омско область	40,0
Орджоникидзевска хизаар	100,0	Читинска обл	30,0
Приморско хизаар	2,0	Чкаловска обл	50,0
Саратовска обл	35,0	Чувашска АССР	1,5
Свердловско обл	5,0	Якутска АССР	10,0
Северо-Осетинска АССР	5,0	Азербайджанска ССР	230,0
Сталинградска обл	140,0	Грузинска ССР	360,0
Тамбовско обл	1,5	Армянска ССР	140,0
Татарска АССР	2,5	Туркменска ССР	25,0
Удмуртска АССР	2,0	Узбекска ССР	210,0
Хабаровска хизаар	2,0	Таджикска ССР	86,0
Челябинска обл	40,0	Казахска ССР	360,0
Чечено-Ингушска АССР	5,0	Киргизска ССР	25,0

35. 1940—41 онуудта түрөөнэ аад үүлдэр байжаруулха хэрэгтэ хэрэглэгдэхэгүй бүхы бухануудые худалмаршан сарнуудые болгон тэжэхьень колхозуудта байшаан дурадхаха.

36. СССР-эй Наркомясомолпромой заготовкой мал шахалгын пунктнуудые ба базануудые дээрэ бии байһан сарнуудые ба бухануудые совхозуудые ба колхозуудтай онлоо малаар анталгаа ябадаг эмхидхэхьень областной ба хизаарай гүйсэдхэхэ комитедуудые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые уялгалха.

Заготовкой мал шахалгын пунктнуудые ба базануудые дээрэ бии байһан 7 наһа хүртэрэй бухазуудые ба хүдэлмэрилгэ сарнуудые шахалгамтай ба анталгажа байгаа малнуудые худалдаа болгоно гэжэ тогтоохо.

Орджоникидзевска хизаар 100,0
Приморско хизаар 2,0
Саратовска обл 35,0
Свердловско обл 5,0
Северо-Осетинска АССР 5,0
Сталинградска обл 140,0
Тамбовско обл 1,5
Татарска АССР 2,5
Удмуртска АССР 2,0
Хабаровска хизаар 2,0
Челябинска обл 40,0
Чечено-Ингушска АССР 5,0
Читинска обл 30,0
Чкаловска обл 50,0
Чувашска АССР 1,5
Якутска АССР 10,0
Азербайджанска ССР 230,0
Грузинска ССР 360,0
Армянска ССР 140,0
Туркменска ССР 25,0
Узбекска ССР 210,0
Таджикска ССР 86,0
Казахска ССР 360,0
Киргизска ССР 25,0

малаа худалдуулан тогтоогдоһан гуримай ёһоор колхозуудтай ба совхозуудтай онлоо малаар анталгаа ябадал хэхьень СССР-эй Наркомясомолпромые уялгалха.

37. а) Заһагдаха бухануудые ба сарнуудые харуулһалхын ба тэдэнинте хүдэлмэрилгэ хүлдэхэ бүрэлгэхын тулада бригада гү, али колхозоо саг үргэлжын колхозниг-ые томилжо тэрээндэ мориноноо доошо бэшэ ажалта үзэр абаха салин хүлһэ тогтоохо;

б) хүдэлмэрилгэ хүлдэхэ бүрэлгэһан сар бүхэнэй түлөө 15-һаа 25 түхэриг хүртэр мүнөө тэрэ сарнуудые харуулһалжа байһан колхозниг-ые колхозой хамтын сугдаанай шилдэхэ-бэлгэ ёһоор нэмэжэ үгэхьень колхозуудта һайшаан дурадхаха.

V

КРОЛИК БА ШУБУУ ҮСХЭБЭРИЛГЫН ТАЛААР

38. 1943 оной январиин 1 хүртэр колхозуудта эмэ кролигуудтай тоо толгойе 929 мянган толгой хүртэр ба тэмэ шубуудай тоо толгойе 35 миллион хүртэр олошоруулжа, СССР-эй Наркомземэй шубуу үсхэбэ малгын инкубаторна станциинуудаа дальбарла хулаалгаа түсэбые 37.678 мянган тоотойгоор тогтоохо, тэрэ тоодо колхозуудта 26.715 мянган шубуу хулаалгаа тиихэ зүүнаа областнуудыг, хизаарнуудыг ба республикануудта доро заагдаһан ёһоор хубаарилха:

Мянган толгойгоор

	1943 оной 1/I-дэ байха эмэ кролигуудай тоо	43 оной 1/I-дэ байха шубуунуудай тоо	Шубуу үсхэбэрилгын инкубаторна станциинуудаа доороньоо дальбараа худалдалга	
			Хамта	Тэрэ тоодо колхозуудта
Алтайска хизаар	50,0	1800,0	670,0	600,0
Архангельска область	7,0	150,0	—	—
Башкирска АССР	35,0	1100,0	1200,0	1100,0
Бурят-Монгол АССР	2,0	150,0	110,0	100,0
Вологодско обл.	4,5	500,0	140,0	125,0
Воронежско обл.	45,0	2500,0	4200,0	3000,0
Горьковско обл.	15,0	1200,0	290,0	250,0
Дагестанска АССР	7,0	150,0	185,0	170,0
Ивановска обл.	8,0	600,0	350,0	315,0
Иркутска обл.	13,0	250,0	126,0	110,0
Каб.-Балкарска АССР	—	100,0	545,0	200,0
Калмыцка АССР	2,0	70,0	170,0	130,0
Кировска обл	30,0	1000,0	285,0	255,0
Краснодарска хизаар	50,0	2500,0	6720,0	3400,0
Коми АССР	1,0	40,0	—	—
Красноярска хизаар	25,0	800,0	195,0	180,0
Куйбышевска обл.	25,0	1000,0	1040,0	900,0
Молотовско обл.	70,0	700,0	570,0	520,0
Мордовско АССР	3,0	300,0	270,0	240,0
Марийска АССР	5,0	300,0	200,0	180,0
Новосибирска обл.	45,0	1300,0	160,0	140,0
Омско область	35,0	1100,0	360,0	320,0
Орджоникидзевска хизаар	40,0	2500,0	5825,0	3000,0
Пензенска обл.	10,0	700,0	735,0	660,0
Приморско хизаар	2,0	100,0	150,0	110,0
Саратовска обл.	25,0	1500,0	2450,0	2000,0
Свердловско обл.	45,0	600,0	975,0	870,0
Северо-Осетинска АССР	1,0	90,0	90,0	80,0
Сталинградска обл.	85,0	1000,0	2310,0	1500,0
Тамбовско обл.	10,0	1000,0	805,0	730,0
Татарска АССР	50,0	1400,0	1100,0	900,0
Челябинска обл.	35,0	1300,0	1330,0	1200,0
Чкаловска обл.	25,0	800,0	570,0	490,0
Читинска обл.	3,5	150,0	60,0	50,0
Чечено-Ингушска АССР	—	120,0	380,0	250,0
Чувашска АССР	5,0	300,0	480,0	420,0
Удмуртска АССР	10,0	500,0	250,0	210,0
Хабаровска хизаар	3,0	150,0	280,0	200,0
Ярославска обл.	10,0	600,0	382,0	350,0
Азербайджанска ССР	3,0	320,0	420,0	380,0
Грузинска ССР	1,0	200,0	—	—
Армянска ССР	1,0	120,0	—	—
Туркменска ССР	—	100,0	—	—
Узбекска ССР	8,0	45,0	330,0	210,0
Таджикска ССР	1,0	140,0	—	—
Казахска ССР	70,0	2400,0	670,0	600,0
Киргизска ССР	8,0	350,0	300,0	270,0

39. 1942 онло доро заагдаһан түсэб биталха гэбэл:

а) Наркомсовхозуудай шубуу үсхэбэрилгын совхозуудта: тэмэ шубуудай тоо толгойе 450 мянган болгохо. Нэгэ тахяа 120 үндэгэ гаргаха. Инкубаторнуудта 3140 мянган үндэгэ дараха. Инкубациидэ табигдаһан үндэгэнүүдэ 75 процентынь дальбараа абаха, гүрөөнэ 22466 мянган үндэгэ тушааха. Нэгэ сүүдэ болоһон 1400 мянган дальбараанууд колхозуудта худалдаха. Шубуу үсхэбэрилгын инкубаторна станциинуудаа үүлдэртэ тахяануудай 5000 мянган үндэгэ худалдаха.

б) Наркоммясомолпромой шубуу үсхэбэрилгын совхозуудта:

Тэмэ шубуунуудай тоонь 168 мянган болохо.

40. Шубуу үсхэбэрилгэгүй совхозуудта 1942 онло шубуу үсхэбэрилгэ фермэнүүдые эмхидхэхэ, тэнгэ шубуунай тоо толгойе 1942 оной эсэс хүртэр 600 мянга болгохо; бүхы совхозуудта 4600 мянган толгой шубуунууд үсхэхэ ба шахаха ябалал эмхидхэхэ, 1942 онло 4140 тонно мяха гүрөөнөө тушаалгаа. Тэрэнэ олзын нэгэ хэсэгые 50 процент абаха.

41. СССР-эй Наркомсовхозой шубуу үсхэбэрилгын совхозуудаа инкубаторна станциинуудта 28000,0 мянган үндэгэ тушаан абюка, тэрэнэй оронло Наркомсовхозой совхозуудта 1907,0 мянган дальбараанууд үгэхьень СССР-эй Наркомземые уялгалха.

42. Кролик үсхэбэрилгые үрмашуулхын зорилгоор кролигуудай арга ба хеебэрие тушаан абалгаар бэлэхэлэй сонгые дэшэлэгдэн тогтоохо гэбэл:

1 килограмм хеебэрин түлөө 300 түхэриг.

Эрхим сортын 1 арганай түлөө 20 түхэриг.

Хоёрдохи сортын 1 арганай түлөө 15 түхэриг.

Гурбадахи сортын 1 арганай түлөө 10 түхэриг.

1 килограмм хонинай ноосоной түлөө 100 грамм кролигой хеебэр тушаахэ тоосоотойгоор гүрөөнэ ноосо тушаахэ уялгаа гүйсэдхэн кролигой хеебэр тушаахьень колхозуудта зүбшөөрөл үгэхэ.

43. Республикануудыг, хизаарнуудыг ба областнуудыг доро заагдаһан түсэбэй ёһоор кролигой байрануудые тиигээрхэн тула 360 мянган квадратна метр түмэр сеткэ нюгаагай ажаһуйлгэрилгэ предприятиинуудаа дээрэ 1942 онло соо бэлэдхэхьень республикануудай совнаркомуудые, хизаарай ба областной гүйсэдхэхэ комитедүүдые болон СССР-эй Наркомземые уялгалха:

Мянган квадратно метрээр

Архангельска область	1,6
Вологодско обл.	2,8
Воронежска обл.	20,0
Горьковско обл.	9,6
Ивановска обл.	4,8
Кировска обл.	14,4
Коми АССР	0,6
Марийска АССР	0,8
Мордовско АССР	1,6
Татарска АССР	23,2
Удмуртска АССР	2,4
Чувашска АССР	2,8
Ярославска обл.	4,8
Башкирска АССР	12,0
Дагестанска АССР	1,6
Калмыцка АССР	0,4
Краснодарска хизаар	16,8
Куйбышевска обл.	8,0
Орджоникидзевска хизаар	8,0
Пензенска обл.	6,0
Саратовска обл.	11,6
Северо-Осетин АССР	0,6
Сталинградска обл.	20,0
Тамбовска обл.	5,6
Чкаловска обл.	12,0
Алтайска хизаар	20,0
Бурят-Монгол АССР	0,8
Иркутска обл.	6,4
Красноярска хизаар	9,6
Молотовско обл.	17,6
Новосибирска обл.	22,4
Омско обл.	24,0
Приморско хизаар	0,6
Свердловска обл.	12,0
Хабаровска хизаар	1,8
Челябинска обл.	17,6
Читинска обл.	2,0
Азербайджанска ССР	1,6
Грузинска ССР	0,6
Армянска ССР	0,6
Узбекска ССР	5,0
Таджикска ССР	0,6
Казахска ССР	19,8
Киргизска ССР	5,0

44. Колхозникуудыг, түцэлмэрилгэд ба албахаагшадай кролик үсхэбэрилгэ тэрэгтэнь тубшаалгаа тэгүүхьень республикануудай совнаркомуудые, хизаарай ба областной гүйсэдхэхэ комитедүүдые болон СССР-эй Наркомземые уялгалха.

VI

БЭЛШЭЭРИЙН МАЛАЖАЛ ЭМХИДХЭЛГЭ

45. Хэзээ олон районуудта байгаа бэлшээрийн малаа ехэхэн дайдые малажалай тоо толгойе олошоруулха хэрэгтэй, малажалаа үнэгүй пропуск ашиглан абаа ябалгаа түйлай ехэ ухаһаншаар олгуулан доро дурсагдаһан хэмжээ-абуулганууд-ые бүелүулхэр СССР-эй Наркомземые, СССР-эй Наркомсовхозые, Казахска, Киргизска, Туркменска, Узбекска, Таджикска, Азербайджанска ССР-эй, Калмыцка АССР-эй совнаркомуудые, Алтайска, Красноярска ба Оренбургска хизаарнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгалга гэбэл:

а) зунай ба үбэлэй бэлшээрийн газарнуудта адуу ба малые бэлшээрилгэ абуулха тэмдэгэ ябуулгалые эмхидхэхэ, тэмдэг-абуулганууд хоёр һарын болзор соо нюбёсоо, түсэбынь гаргаха. Казахска ССР-эй районуудта байгаа түрөөгөй фондын антилопаагүй газарнуудые бэлшээрийн газар болгохын тулаа Казахска ССР-эй совнаркомтой зүбшөлсэн хэрэглэхые Чкаловска, Челябинска, Омско, Новосибирска областнуудай ба Алтайска хизаагай колхозуудта зүбшөөл үгэхэ;

б) арбан жилдээ бага бэшэ болзор соо бэлшээрийн малжалаа эмхидхэһан колхозуудта 1942 оной июлиин 1 хүртэр бэлшээрийн газарые хубаарилан олгуулха, тэдэнэрэй хэмжээгэ тогтоохо;

в) адуунай ба малнуудые бэлшээрийн газар хүртэр туужа абаанахын тулаа мал туужа сарагы замые тогтоохо, тиихэн тулаа хулагуудтай ба шухала хэрэглэгдэхэ тэмдэглэл залгаагаа пунктнуудые мал туужа хараагы замуудаа дэлгүүгэр эмхидхэхэ;

г) бэлшээрийн газар дээрэ 1942 оной турша соо түрүүн байһан хуушан нуурнуудые зэнхэ-бэлдэлга, шэнэ худагуудые ба нуурнагуудые байгуулха зэргэ-эр, мүн тэрэшэлэн шухала хэрэгтэй далинуудые барина ба мал харуулһалга байһан колхозниг-уудай тулаа тэр байгаа барина зэргэ-эр мал адуулга ябаадые тангаха;

д) үбэлэй бэлшээрийн газар дээрэ 1942 оной турша соо томо эбэртэ малай толгой бүхэнэ 7—8 процентынь бага бэшэ-эр, адуун бүхэнэ 10—12 процентэр ба нэгэ толгой хонинто нэгэ процентэр гэжэ тараалан бүдүүн тэжээлэй страховой запасые байгуулха.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

НЮТАГАЙ РЕСУРСНУУДЫЕ СҮМ АШАГЛАХА

МАНАЙ РЕСПУБЛИКАДА ХАМАГ БҮХЫ ХЭРЭГТЭЙ ЗҮЙЛНҮҮД ЭЛБЭГ БИИ. ЭНЭЭНИИЕ ЗҮБӨӨР ХЭРЭГЛЭЖЭ ДАЙНАЙ ЭРИЛТЫЕ ХАНГАЯ!

* * * * * * * * *

Сухумин городой фабрикануудаа заводуудаа фруктнуудай баян ургасые болбосоруулга ба консервэлэлгэдэ бүхы шадалаа рае хүчэлэх илэв. ЗҮРАГ ДЭЭРЭ: Сухумиин консервын заводой хоёрдугаа П. Шиптя гэгшэ банкануулыг хабхаглаа байна. (ТАСС-ай фотохроникаа).

Валенка дарадаг фабрикада

Саяныг өмнөөгөй нүүн эрье шадар нөөр дөблөр шулуун байшан холбоо тэбхыг харагдана.

Зүүн-урда буланда нөгөөдөө хара хүнэ шэлтэй Федор Наточий гэгшэ спиральна цегэй кольцовой машинада хүдэлмэрилэнэ. Үреэйн шулуурее сеньйото тавтагайгаа, гешиндөөнь эрдэнгэнүүр мэтэ эрьелдэн тавбсалтан байна шүдэтэ нөөр нилгэй зай гарахатайнь лаита болбосоруулгалаа байһан валенкануудые хэжэ үгэнэ. Нэг сидөөн минутэ соо тэрэ валенкануудыень шабгаг болон гараад, тавтэ оронго ёһотой тоё шэнгэй валенка болон тараажы байна.

Нүхэр Федор Наточий 9 нагбанбаан юушье хөдөлөөгүй ботор болоһон ааб, яагаашье эдүүр нюлэтэй түнйее дүтүүгүй хүдэлмэрилжэ, үдэр бүхэнтэ үйлэбэриингее программые 150—160 процент гүйсээжэ байна.

Тэрэнтэлэн ботор нүхэр Григорий Гончаров гэгшэ үдэр бүтэнтэ 1.5 норма үгэнэ. Василий Попов котельнае машинада хүдэлмэрилхэнее хоёрдое хоёр түмэй нормые өдүргэдэг юм.

Валенка дарадаг фабрикада ёһотой сорогой гурилаар хүдэлгэрилжэ, үйлэбэриин үнэтэй эрдэнэ хадгалуулдаг дүнгүй олон байдаг юм.

Үбгэн талалай шалгагаанаар өнөөдөөшөөгее гаалые мүүлүүлжэ, инвалидуудай нагнаань болоһон нүхэр Феодосия Александровна Дмитриева гэгшэ валенка дарадаг фабрикын Іүүрэй табилгачнадай нагнаань мөн. Нүхэр Феодосия Александровна удамшалай өнө фабрикын директорөөр хүдэлмэрилжэ байна юм.

Түс фабрикын ажахтаргетүй байхадань үгтее болоо гэхэдэ уншаже, орой болоо гэхэдэ тавтаже, үдэр бүхэн подоо нитэжэ тигэрлэжэ байһан ботор нүхэд мүнее элэб мэргэжэлтэй боложе. Фабрикада хүдэлмэрилгее элүүр бэстэй хүмүүдэй тоотой үйлэбэриин үндэр бүтээсэ харуулжа байнад. Энэ фабрикын түрлые богонихоноор тооже Іаа— 1930 гаран онно заахан мастерской дэрэйнэ Іүүрэй табижа, мүнее жилдэ 60.000 пара валенка дарадаг гаргаатаар хараалба.

А. Иннокентьев.

Мылэүйлэдбэрилгые бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ

Улан-Удэ городтоо «Равномрокоо» тоже олноборилгын артель болбол дайнай үеын өрхэбайдал ба өрөлтөөнүүдые хараалаа абажа, 1941 оной ноябриин эхээр мылэ шанаха цех нээбэ байха юм. Тиин, тере үдэрнее хойно нютагай материалаар ба юрын өргөөр алтахын мылэ тоже эхилгэбэ. Түрүүшээр Іара дотор 4—5 тонно бүтээгдэг байгаа. Дүрбэн Іарын туршада хүдэлмэрилгэдее тус үйлэбэриин дүй дүрвэл оложе, мүнее тере нөөр нахин ехые болбосоруулдаг болоной.

Гэбэшье, түсэбтэ дамбарга үүрэгдэнүй, торохойлон хөнөбөл, Іара дотор 15 тоннын оронго 9—10 тонно мылэ үйлэбэрилдэг байна.

Энэ халаа өнөөдөө материалнай (содо ба буоза) дутаһанаа болоно. Декабриинхаа программые 270 процент дүүргэйгэн болобошье, февраліинхаа мылэ 40 процент дүүргэе. Артелиин түрүүлэгшэ нүхэр Міракулин гэгшэ материал олоо арга үүй бөшөрхын оронго, «цугы юумые хаагаһаа олохобоо» гээд Іаанаа амар Іуужа байдаг.

Дурсагаһаа ушарбайгаалые мөнжэ байбашье, Буряногопромсоюзай производствоэй түрүүлэгшэ нүхэр Брюхов, тереэй тангалын таһагые даагша нүхэр Цитрон гэгшэд найнаа хөрөгөөр хангаһалуу талаһаань хараад Іүүдэг хойрог чиновникой тиргэ дүтрэжэ тренлэлһөөр.

Ажалшаа түрэгэй хөрөгөлөгдүдые хангаха эйнабтар шулуун оно үйлэбэриин халуун ажарал хангуулгаалга ёһотой.

Тиер, Іара бүрэнгее заабаригүүдые үлдүүлэн гүйсэцхэн хэмжээнүүдые эно дары бөөлгүлжэ шулуун.

«Ажалаа сагта мылые түсэбэй газарта үйлэбэрилдэг байгаа. Олонтоого районуудаа онтоо тооһее асаргаг байгаа юм. Дайн талда... мылэдэ эрилтые улам ехэдхэе. Тоод, товарай эрьесын хуучаан Іубалгуудай Іөргэгдэхые нүлеэжэ Іуулгай гээшэ гү? Хэрбее тангэбэл, асуулгые большевистскэ бөшөөр шийдхэлгэ болото байна. Мылые хаагаһые үйлэбэриинхэ шадагдинань хабтай». («Правда»).

Й. Баскинова.

ШЭНЭ ПРОДУКЦИ ІУУД

Тарбагатайн промкомбинат энэ жилэй хоёрдохи кварталда ажаүйлэдбэриин шэнэ шэнэ продукци гаргахаар хараалба. Эндэнь гоё стул, стол, модон аяга, буулга, дугаа, умывальнигай шкаф ба үргэн хэрэгсэлэй бүшэшье юумэнүүдые хэжэ гаргахаар бэлэдхэлэй худэлмэри ябуулагдажа байна.

* * *

Улан-Удын мебельнэ фабрика үнэгэрсэн жилэйнгээ программые 102,3 процент дүүргэд, мүнее февраліинхаа программые 100,7 процент гүйсээбэ.

* * *

Чикойско арһанай заводой худэлмэришэд дүтэ шадар Іуулан колхознигуудаараа сугтаа арһа шиихажа болбосоруулгада шухала хэрэгслэгдэхэ модоной холтоно ба дорно гэхэ мэтые оложо хангаха жилэйнгээ программые үлүүлэн дүүргэһэн байна юм.

* * *

Улан-Удын Іэсы хэдэг фабрика жилэйнгээ программые 100 гаран процент дүүргэд, үйлэдбэриингее бүтээсые бүрэн дээшэлүүлхын тулада мүнее фабрикаяа оньноожоруулха бэлэдхэлэй худэлмэри ябуулжа байна.

* * *

Кяхтын районо промкомбинат гэрэй тоноо бараа, гутал сабхи ба бэшэшье элдэб зүйлэй хэрэгсэлнүүдые хэжэ бүтээжэ байдаг юм. Мүнее февраль Іарынгаа түсэбые 113,5 процент дүүргэбэ.

* * *

Чикойско арһанай заводой дэргэдэ энэ жилэй февральда мылэ хэдэг цех бии боложо, февраль Іарада 2,5 центнер мылэ хэжэ гаргаад, мартда 2,5 тонно гаргахаар хараалба.

Ажалай охин соробхилно

Үбгэн Федоровичын халуун оролдолго

Манай Улан-Удын „Красный Восток" гэжэ промартелиин шэлэй цех үдэр Іунигүй үргэлжэ ажал хүдэлмэриин гайхамшагта эдибхеэр бадаран ошотожо байдаг.

Тэндэ айхабтар ехэ пеешэн соо хайламал шэл хүхэ дүлеер мушхаран охитожо, талын хүнэй ойртохоор бэшэ халуу сорьен байхадань, тэрээнһээ нөгэшье далдирангүй хам орон хүдэлмэрилжэ байһан хэдэ-хэдэн нүхэдые мэргэн уран ажалшад гэжэ хэлэнгүй байха аргагүй байна.

Тэрэ дүлэтэжэ байһан хайламал улаан шэлнээ суур шэнги нэгэ сорго түмэрэй үзүүртэ үлгэн абаад, тон аятайханаар үлеэн суухын маягтай болгожо, юу хэхэ гэһэнэ тэрэ дары бүтээн, гэргадаг байха юм. Эдэнь тон вохидхон хэлбэритэй графинууд ба бага ехэ элдэб табагууд болон, урдажа байһан уһанай маягтайгаар хойно хойноноо гаражал байба.

Тэндэ халуун пеешэнэй хажуула хүлнэ адхаран хүдэлмэрилжэ байгшадай дунда шэлэй мастер Иван Федорович Стишов гэгшэ үндэршэг бэтэй үбгэн, айхабтар шамдагай түргэн ба онобштой уран бэрхээр ажаллажа байхань үнэхеерее гайхамшагтай байжа, хүнэй нюдые түмэр татаһан суранзан шэнгеер эжэ эхнгүй бэедээ татан байба.

Нүхэр Иван Федорович болбол хараха янзада шэрүүн шарайтай болобошье зөөлөхэн абаритай, юрэ танилсаһан этигэһэн хүндее үе наһан соогоо үзэһэн хэһэн юумые газар гэшхүүлэн хеерэжэ үгэхэһее нөгэшье арсадаггүй байгаа.

Тиимэ дээрэһээ нүхэр Иван Федорович илалтын галаар гэрэлтэжэ байһан урматай нюдеер сэхэ хаража: „Би мүнее 64 наһатай болооб. 10 наһатай ябахадаа шэлэй заводто эхилжэ хүдэлһэн байнаб. Кобылкин гэжэ үйлэ муутай хоблог баянай талхи доро Іүни үдэргүй талхидуулжа хайран эдир залуу наһаяа хаяһан ба тулинан зобононоо тооложо барадаггүйб. Харин арад амитанай хуби заяата Сталинска нарата үеын мандаһан сагһаа хойшо минии хэжэ ябаһан ажал хүдэлмэри хүндэтэй ямбатай хэрэг болобо. Үбгэн наһатай болобошье һаа хэнһээ гээгдэхэ гээшэ биб! Үдэрэйнгее даабарие 180—200 процент хүртэр дүүргэдэгби. Манай ойроо хүртэшэгүй эсэгэ орондо добтолжо ороһон бузар фашистнуудые дары хамха хяа сохихо гэжэ, энэ еерынгее урда бусалжа байгаа шэл шэнги халуун хоро үһее зангидан ажалланаб. Минии хүбүүн Михаил гэгшэ эсэгэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ һайн дураараа фронтто ошожо, мүнее полкын комиссарай зергэтэй болоод, фашистнуудай урдаһаа тэмсэжэ ябана. Би мүн лэ еерынгее мэргэжэлтэ ажалаар дайсанда амаргүй хатуу сохилто үгэжэ байнаб гээд һанадаг би—гэжэ хүнхеэтэй дорюун хоолойгоо улам шэрүүн болгоно.

Нүхэр Иван Федоровичын нигэжэ хеерэн байхада, хажуудань үдэрэйнгее даабарие бахал 200 процент дүүргэдэг Григорий Мошинский ба 120 процент дүүргэдэг Зинаида Белоусова гэгшэд мүн лэ энэ мэтэ евһэдынгее илалтые элитэ харуулан, урма зоригоор балдаржа байхань марташагүй һайхан байба.

Х. Намсараев.

Газар дорохи баялигаа хэрэглэхэ

Мирлэхэн зуралнин байгаа загһаар баялиг Галуутэ нуурай зүүн урда эдэгтэн Тоёон уулын хормой урда балар сагта элбэб зүйлэй баялигуудые дорое даран дүүтэй хөтөлөөнэ, мүнее хормойгоо һахэн, нэдэн мянган жилэ нюужа нөөтөөн баялигаа мандаа һайхан ханжэжэ үгөбэл.

Манай фабрика, завод ба паровоз вагонуудай тежиэл тэнхэ болоно нугуулуун нүүрбеер төөлүүлнигүй хангаха байхатайгаа хамта, алиб үнэн гоё һайхан шэрэ-будагаар гүльэн байна.

Энэ жилэй январиин эхеер Сэлэнгын промартель болбол Тоёонойнгоо баялигые оёорбоонь гуулалга, шэрэ-будагай борые өгөөр абажа эхэлбэ. Энэ үнэтэй гуа нюдын ара үбгөөр хүдэлмэрилжэ байгаа нүдэлмэршэд үбэлэй шара тоойон нэд гэжэ хүйтэнтэй тэмсэн байжа, эсэшэ сусарилгүйгеер хүдэлмэрилее юм. Мүнее жэрээ гарай арга хүсеер шэрэ-будагай борые газар дорноо малтан абажа, хайсаг ба туламуудта мүнөөлэг байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай хатуу шанга ба Іүртэ үдэрнүүдтэ газар нютагайнгаа бүхы баялигуудые ба арга боломжонуудые хүсэй дүүрэн хэрэглэхэ тухай асуудал мүнее тон хурсаар табигдана. Тере эрилтэнүүдэ тэрэн дунда хангахын тулада Улан-Удын промартелиин хүтөлбэрлэгшэд болбол шэрэ-будагай борые оньһон аргаар абахын тулада ехэхэн оролдолго гаргаха үлгэтэй болоно.

А. Обусинский.

Галуута Нуурай шулуу нүүрһэ малталга

Гурбадахь табинжэл соо БМАССР-ай арадай ажахые жэбнүүлхэ түсэбэй ёһоор тоно ажаүйлэбэри нилэд тренеер байгуулагдажа эхилэн олон индустриальна предприятиинууд ашаглажа эхилгээгэ юм. Тиймэ сооһоо зарьманинь бүхэсоонь ушахаяартай предприятиинууд байха. Эдэ предприятиинууд хэдэ гансал шулуун нүүрһэн тулгаа хэрэглэнэ болоно юм. Шулуу нүүрһэ хэрэглэхэ ябадал саашаяа жилэнэ жэл бүри ехэдхэн. Сэрэгэй арха байдал болбол Галуута Нуурай шулуу нүүрһэ малталгые айхабтар ехеер түргэхэлгын эрилтэнүүдые табяа. Ажаүйлэбэриин предприятиэ ба транспорт халаа мүнее тесэ Черемхово ба бешишье оньоо холо газарта байһан шулуун нүүрһэнэй районуудыгаа шулуу нүүрһэ агаргаа эргеер тулгэнгээ хангадаг байна. Теед зиньь Сибирскэ түмэр харгын гол ехэ матистралин үгэй сулеегүй байгаг ушарбаа нилэд олон бөөгнөлэлгүүдые үзэдг. БМАССР-ай оргон дээрэ байгаа Галуута Нуурай шулуун нүүрһэн айхабтар ехэ зангистай. Тэндэ тон олон тонно шулуун нүүрһэн бии гэжэ тооцоолдогдог, шанарынь һайн, тиймэ тула Галуута Нуурай шулуун нүүрһэнэй бассейн гэжэ нэрлэхэ болоно. Энэ бассейнһаа абтаһан шулуун нүүрһэн нилжуу тээһээ асаргаагаа шулуун нүүрһэнэй оронго сүм хэрэглэдэгэ болоно. Республика соо байгаа ажаүйлэбэриие Галуута Нуурай шулуун нүүрһээр сүм хангажа шадахаар байна.

★

А. И. ХВОРОСТУХИН—
ВКП(б)-гэй Б.-М. Обкомой ажаүйлэдбэриие эрхилхэ секретарь

★

Галуута Нуурай шулуу нүүрһые 1934 оной шэнжэлэн үеэгэ эхилжэн байна. Тиймэгэ мүнее шулуун нүүрһэтэй 5 участогуудые олоһон байна гэбэ: 1) Эдэн-Хойто, 2) Центральна, 3) Урда 4) Баруун-Урда ба 5) Улаан-Мүрэй. Эдэ участогуудта дүн хамта дээрэ айхабтар ехэ хэмжээнэй шулуун нүүрһэн олдонхой.

Шинжэлэлгын хүдэлмэриин түнее түсэл хүүгэгдэй байжан ушарбаа тэдэ участогуудай олонуудые һайсар нарижуулжаадагүй. Шахтна барилгануудые хүсэн түтэлдэрээр байгуулхын тулада тэдэ участогуудай хилгэнүүдые нарижуулга туйлай шухала. Мүн тэрэшэлэн һайн шанартай шулуун нүүрһэтэй тэдэн олон бусад талмайнууд түнее нүйсэд ба дэлгэрэнгүйгээр шинжэлэгдэхэгүй. Шинжэлэхэ хүдэлмэриин тон һулаар ябуулгаһаяа түнее Галуута Нуурай шулуу нүүрһэн малталгын ябадалда баяд ушарууулжаг байна. Тиймэ тула тус шулуу нүүрһэ малталгын зорилгодо таарууулан шинжэлэлгын хүдэлмэри саашаяа түргэдхэгэ хэрэгтэй.

Галуута Нуурай шулуун нүүрһэнэй шанар тухайда нэгэ хэдэн үгэ нэлээ. Мүнее дээрээ Зүүн Хойто ба Центральна участогуудта байгаа шулуун нүүрһэнэй шанарые шинжэлжэ үзэһэн байна. Тиймэдэнь онно шанартай шулуун нүүрһэн байба: 4400—4500 калори халуунай элитэтэй. 20 процент хүртэр пинг зүйлэн, 0,7 процент шэрэ дабирлайтай, 20 процент хүртэр үнэһэтэй байба. «Улаан Мүрэй» участогай шулуу нүүрһэн илүүдэ бүрэн һайн шанартай: 3-баа 8 процент хүртэр үнэһэтэй ба 16 процент хүртэр пинг зүйлэн байгаг. «Улаан Мүрэй» участогай шулуун нүүрһэнэй пинг һайн шанартай бэйһан ушарбаа ба тоже туйлай ехэ запастай бэйһан дээрээ эжэлэйлэбэриин талаар нилэд ашаг тай. Тиймэ тула эдэ участогые ашаглан малтаха тухайда нэн түрүүшын тоо анхарамал хангуулга хэрэгтэй байна. Галуута Нуурай шулуун нүүрһэн юрэнхы дээрэ сүрэн нүүрһэнэй тоонто орогог байна. Теед бусат тээнэ малтагдаг түнее шулуун нүүрһэнее Галуута Нуурай шулуун нүүрһэн һуратгүй байн шанартай юм. Москва шэнарай ба Челябинска хүрэн шулуун нүүрһэн халуунайнгаа элитын талаар һуратгүй бага, шэлэдэгүй зүйлэнүүдынь хоёр талын ехэ ба шэрэ дабирхайнь 3—4 дахин үлүү ехэ байгаг. «Улаан Мүрэй» тоже участогай түнее таргыла нүүрһэн ба һайн шанартай шулуун нүүрһэтэй байхаг ушарбаа энээ нинее нэн түрүүшын зэлжэнэ ашаглахын тула энэ тоже шинжэлэгдэнэ ушарбаа.

Галуута Нуурай шулуу нүүрһэ малталга зарилдаа тон бүрүүгаар абуулгадаг. Жишээлхэдэ, тус шулуу нүүрһые транспортерно лентэ дээрэ тавхадэе гэлэнэ ба башешье оньоо порой шохойнуудые холижорилгоог байна юм. Тиймэгэ шулуун нүүрһэнэй шанарые мүүхэдаг. Энэ шулуун нүүрһэнэй һайн шанарые хамгаалхын тулада нэн түрүүшын тоо порой шохойнооноо хэрэгтэй.

Галуута Нуурай шулуу нүүрһэ малтаг ашаглахын тулада нилэд ехэ барилгануудые байгуулга хэрэгтэй. Гаргаа электростанци байгуулга хэрэгтэй болоно. Эдэ бүхы барилгануудые байгуулхын тулада нилэд ехэхэн ой мотоо хэрэглэдэгэ байна. Мүн тэрэшэлэн шулуун, альһан, тоноостно, глинэ гэгэ мэтэ бүлгын материалнууд ехеер хэрэглэдэгэ ёһотой. Эдэ бүхы материалнууд Галуута Нуурта дутахаяа сүм баин.

Хамбын шэлэдэ байгаа ой модон Галуута Нуурай шулуу нүүрһе малтаг ашаглала ябадалда хэрэглэдэгэ барилгын модоор үнэ улаан саг соо сүм хангажа шадахаа зэргэтэй юм. Тиймэгэ Хинган, Сагаан-Гол гэжэ горхонуудаа ба Галуута Нуурдаегүүр урадлуулан асаргалга ёһотой. Гансал зүүнэй сагта урадлуулан асарха арга байдалгай тула 60 процентнээ бага бешэ хэмжээнэй барилгын ой модоной залгастай байха хэрэгтэй болоно.

Немецкэ булиитарагшадые сүм бута хяа сошихо ялалта туйлатын тулада манай шэн зоригто Улаан Армие хэрэглэхэ бухы юумэнрнь хангахын тулее үнэһэн мэдэгдэгдэ абаатуйгеер хүдэлмэрилгэ гэһэн нүхэр Сталинай заабарие үйсэдхэнгее Галуута Нуурай шулуу нүүрһэ малталгын партийна организаци лагерийн партийна организацитай хадаа хүдэлмэрее байжаруулга шадна.

Партийна организаци болбол серег дайнай арха байгаа дээрээ гарайан зоригонуудые тон зүбеер ойлгожо партийн членнүүдые ба партийна бешэ большевикнүүдые нүхэр Сталинай заабаринуудые үйсэдхэн хэрэгтэ элгүүлжэ байна. Тиймэгэ 1941 оной пурбаанан кварталай һуулгаа бэлгэ эхилжэ шулуу нүүрһэ малталгаа улам улам ехэдхэжэ, 1941 оной пурбаанан кварталийнгаа түсэбые 105 процент үйсэдхее һэн.

Партийна организаци ба Галуута Нуурай шулуу нүүрһэ малталгын хүтөлбэрилгэнэ болбол хүдэлмэрее механизировалгаяа хэрэгтэй гэжэ зарим нүдэлмэгшэдэй дунда байжан һанагдаг тиймэгэ нилэд ехэ хүдэлмэри ябуулга, транспорт шатына, конвейер, локомобиль, турадаар нүүлгэх машинаа гэхэ мэтэнгүдые ашаглажа эхилжэ байна юм. Партийна хянагдые һайнаар ажилдхэхэ, шулуу нүүрһэ малтаха түсэбые үйсэдхэхэ хэрэгтэ хүтөлбэрилгэнэй парооусагдые һайжаруулга шадна.

Шулуу нүүрһэ малталга ба барилгануудай талаар хоёр гэнэ, гэнтэнэ ябадалнуудые хүсэл дүлмэгэй тулада нэмэнгүй хэмжээ ябуулга бөөлүүлгэжэ байна гэбэл: үрэнгэлэт хоёр машиные конвейерлэ тохилгоонойнь хамта нэмэжэ хүдэлмэрилүүлжэ ба хоёр газарта нэмэжэ шулуу нүүрһэ малталгые эхилжэ, шахтын хабаатай зам хаягнуудые шэнжэхэн бэлдэлжэ, стационарна вагонеткэнүүдые хүдэлмэрилгэжэ эхилжэ, шулуу нүүрһэ тавалгаяагүйгээр гаргажа байна машинануудые тохилгоо, шахтада хүдэлмэрилгэ тогтомол бэлдэлгэнүудые эмхидхэжэ, хүдэлмэрилхэ газарыень олгуулжаа байна.

Эдэ бүхы нэмжэ-абуулгануудые бөөлүүлжэ ба саг зуу ада хүдэлмэрилхэ электростанцие байгуулжаа дээрээ ажалай бүтээсэ нилэд һайжаржа, нормаее 120 процент үйсэлдэг болоо. Мүн тэрэшэлэн шулуун нүүрһэнэй өөрынь үнэ нилэд ехеер хүнгэрэн байна юм. Хэрбее нэгэлхэ квартал соо шулуун нүүрһэнэй өөрынь үнэ түсэбее 28 процент үлүү гараһан байгаа һаа, түрүүлхэ квартал соо техническэ ба экономическэ хэмжэ-абуулгануудай бөөлүүлгэнэй эмхидхэлэ өөрынь үнэ 12 процент бага болгоһон байна.

Капитальна барилгын үбэлэй һанагдуулга ехэдхэгэнэй түсэбые үйсэдхэлгэ 1941 оной пурбаанан квартал соо нилэд һайжаржаа байна. Тиймэгэ пурбаанан квартал соо капитальна барилгын жилэй түсэбые 37,4 процент үйсэдхэнэ байна юм.

Галуута Нуурай шулуу нүүрһэ малталгын партийна организаци болбол хүдэлмэрее механизировалгаяа, шулуун нүүрһэнэй шанартые һайжаруулга ба өөрынь үнэ хямдаруулхын тулада бүри ехэ анхаалга саашаяа хандуулга ёһотой байна. Гаргаа барилгын хүдэлмэриинүүдые түргэдхэгэ, барилгада хэрэглэдэгэ материал, түүхэй эдэл ба машина хэ ергэлгэнүүдые хянагалга ба арбидхын тулее саг үргэлжэ тэмсэжэ байна зоригоотой.

Партийна организаци болбол саг үргэлжэ политическэ ба ажаүйлэбэриин хүдэлмэриие эмхидхэхэ тухайда бүхы һанагда хүнүүдэй тоо ехэ шулуу нүүрһэ малталга эзэгдэн немецкэ булиитарагшадые ялалта хэрэгтэ оньгалгаяа хүсэ шадалые сүм зоригоо хэрэгтэнь Улаан Армидаа туйлалга.

Бурят-Монголой ҮНЭН
3-дахи нюур № 64

СССР-эй Совнаркомдо ба ВКП(б)-гэй ЦК-да

Колхозуудта ба совхозуудта залуу малые хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ ба адуу малай тоо толгойе олошоруулха хэмжээнүүд тухай

(2-дохи нюурай үргэлжэлэл)

46. Бэлшээриин газар дээрэ мал ба адууһа харуулһалгаа байһан колхознигуудта тогтоогдоһон нормо дээрэнь 50 процент хэмжээнэй ажалта үдэрнигүдые нэмэжэ үгэхыень колхозуудта дурадхаха.

47. Бэлшээриин малажалые дээрэ сезоноор хүдэлмэрилдэг зоотехник-ветеринарна врач ба фельдшернүүдтэ үүл саалин дээрэнь 50 процент нэмэжэ түлэхэ гэжэ тогтоохо.

48. 1942 он соо бэлшээриин малжалые эрхилһэн районуудай колхозуудта худаг ба дал байратаараха хэрэгтэй дал байрануудаар колхоз бүхэнтие хангаха зорилгые бүхы колхозуудай, нютаг нютагай партийнхэ, советскэ ба газартаряаланган органуудай урда табиха.

Малажалай дал байрануудаар хэды шэнэн хангалдаһаниие ба тэдэнэй мүтөөнэйнь байдал тухайда актнуудые зохёолгые колхоз бүхэнтэ хоёр һарын болзор соо шалгаха ба эмхидхэхэ ябадалые, колхоз бүхэндэхи малай дал байдалуудай мүнөө ямар байһаниие шалгажа, тэрээниие саашадань үргэлдхэхэ ба мүнөө байһаниень гуримшуулха ябадалые, тиихэдээ шухала хэрэгтэй дахэ барилгын материалнуудые үбэлэй үедэ бэлэдхэхэ гэжэ колхозуудые уялгалые облисполком ба крайисполкомуудые, союзна ба автономно республикануудые совнаркомуудые, ВКП(б)-гэй обком ба крайкомуудые, союзна республикануудай компартиин ЦК-нуудые уялгалха.

56. Унаа ба ашат олзоборитон малнуудые харуулһалха, баримжа байгаа ба тэжээхэ зоотехникоо ба ветеринарна дүримүүдые һаһын болзор соо шэнэхэн зайлгые СССР-эй Наркомземые уялгалха. Облисполком ба крайисполкомууд, союзна ба автономно республикануудай Совнаркомуудтэ болбол тэдэ дүримүүдые нютагай нютагайнгаа эрэ байдалта тогтоогоод уялгата тогтоол болгожо гаргаал, колхоз бүхэнтэ оргүүлэн хүргэхэ ёёстой.

57. Колхоз, совхоз ба хүнөө ажахын түрүү хүнүүдэй амжалтануудые олонитэдэ харуулыень тулаата ямарай үедэ аймагай хүдөө ажахын выставкэ жэл бүрэндэ эмхидхэхэ, эрхим һайн показательнуудай түлөө түгшүүлгые шагнаха гэжэ облисполком ба крайисполкомуудые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые уялгалха.

58. Колхозуудтаи тэмээ, луус ба элжэгэнүүдэй тоо толгойнуудые 1942 он соо олошоруулха тусэбые 20 хонгой болзор соо баталхые Казахстан Киргизскэ, Туркменскэ, Таджикска, Узбекскэ, Азербайджанска, Грузинскэ, Армянска ССР-эй Дагестанска, Кабардино-Балкарска, Калмыцка, Северо-Осетинскэ, Чечено-Ингушска АССР-эй совнаркомуудта, Алтайска ба Орджоникидзевскэ краайгаа-тайгэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, Куйбышевскэ, Саратовска, Сталинградска, Читинскэ ба Чкаловска областной гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгаха.

Колхозуудтаи гахайн тоо толгойе 1942 оной турша соо олошоруулха тусэбые 20 хонгой болзор соо баталха ябаһалые Бурят-Монголой, Коми ба Якутска АССР-эй совнаркомуудта, Красноярска ба Хабаровска краайгаа-тайгэй гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, Архангельска, Омско, Новосибирска, Иркутска областной гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ даалгаха.

59. Малажал хүнөөхэ 1942 оной тусэбые колхоз бүхэнтэ хүргэхые ба мүн тэгэшэлэн малай тэжээл бэлэдхэгэ дааһаргаа колхоз бүхэнтэ хүргэхэ, мүн эдэ-нинее 2 недельнай болзор соо район бүхэнэ хүдөө-тые республикын совнаркомуудые, краайгаа-тайгэй ба областной гүйсэдхэхэ комитедүүдые уялгалха. «Малжаргалай тэжээлые колхозуудта ехэдхэхэ хэмжээн тухай» 1941 оной майн 29-дэ гаргаһан СССР-эй СНК-гэй тогтоолые бүхы колхозуудта 1942 он соо зааболгүйсэдхүүлхэ ябаһалые хангаха.

60. 1942 оной апрелиин 1 болзор малажалтай колхоз ба совхозуудай хүдөө-ажахын областной, краайгаа-тайгэй ба республиканска зүбшөөлдэ татаха, малажал гэбэ-лдхэ түрэнэй тусэб гүйсэдхэхын ба залуу мал нуудые барихын тулаха 5 жэлэй болзоороо 5 миллион түхэриг урьһалые СССР-эй худөө-ажахын банкда зүбшөөл үгэхэ.

49. Гүрэнэй фондын газар дээрэ бэлшээриин малажалые эрхилһэн колхозуудые саг зуурда эдлэжэ байгаа бүхы территориһоо худөө-ажахын продукциинуудые уялгата ёһоор тушаалгаһаа сүлөөлхэ.

50. Сезонно бэлшээриинүүдые ажахын талаар зохёон байгуулха хэмжээ-ябуулганууд ые финансировалхын тулаата шухала хэрэгтэй мүнгэн зөөриие республиканска бюджет соо 1942 оной туршада һомолхые СССР-эй наркомфинде даалгаха.

VII

51. Малажал түгжөөхэ түсэбые гүйсэдхэһэнэй, малай тоо толгойе бүрин бүтөөөр ондо оруулһанай түлөө ба малай ашаг үгэлые ехэдхэһэнэйнь түлөө зоотехническое ба ветеринарна тусэлмэрилэгшэдые урмшуулхын тулада дооро дурсагдаһан шаантуудые тогтоохо:

а) малай тэжээл (үбһэ, силос, корнеплод) бэлэдхэхэ түсэбые гүйсэдхэһэнэй түлөө: райондо—Райзо-е даалгаада, ахалагша агрономдо ба ахалагша зоотехникдэ; участогта ба пунктдэ—участковоо агрономдо ба зоотехникдэ туд бүридэнь нэгэ һарын салинай хэмжээнэй шан үгэхэ;

б) бүхы түрэлэй малнуудай талаар малажал үсхэхэ жэлэй түсэбые гүйсэдхэһэнэй ба түрэндее уялгата тушаалганууд ые—һу, мяха, ноосо, арһа, үнэгэ—колхозуудай гүйсэдхэһэнэй түлөө: райондо—Райзо-е даалгада, главна зоотехникдэ, главна ветеринарна врачта. зоотехникүүдтэ ба туд туд һаалбэриин ветеринарна мүдэлмэрилэгшэдтэ; участогуудта ба пунктнуудта—участок ба пунктнуудай зоотехник ба ветеринарна мүдэлмэрилэгшэдтэ туд бүридэнь хоёр һарын салинай хэмжээнэй шан үгэхэ.

52. Малажал үсхэхэ түрэнэй гүйсэбые ба мал тэжээхэ ба харуулһалга заабаринуудые район соо колхозуудай яажа гүйсэдхэжэ байһаниие шалгаан байгааха ба түрэнэй контролерэй уялгые аймаг гэйонуудай газартаряаланган тайгануудай главна зоотехникүүдтэ саалгаха.

Аймаг районуудтэй газартаряаланган тайгаэй главна зоотехникүүдэй зуурилгаар колхозуудта ба колхозуудтэй һалаг задагай хүтөлбэрилэгшэдтэ ба фермүүдые дааршалта дооро дурсагдаһан хэмжээнэй ялгануудые гэбэл: колхозуудта 1000 түхэриг хүртэр ба туд туд шүтөлбэрилэгшэдтэ тэдэнэй үмсын зөөриһөө 100 шүхэриг хүртэр ялгаа ашалые аймагай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ эрхэ олгуулха.

53. 1941 он соо малажалай ашаг үгэлые ехэдхэһэнэй түлөө колхознигуудта нэмэри түлөбэриие үгэһэниие колхозуудаар шалгалые ба ямаа түлөбэриие үгөөгүй колхозуудай байдал түлөглэгэ хэмжээн соонь сүм түлэхые колхозуудай нүгөөлөниие уялгалха; «Хүгөө ажахын культурануудай гургасые ехэдхэһэнэй ба малажалай ашаг үгэлые ехэдхэһэнэй түлөө колхознигуудай ажалые шэнэжэ түлөгэ тухай» СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ПК-гэй тогтоолые бүхы колхозуудаар 1942 он соо зааболгүйсэдхүүлхые областной ба краайгаа-тайгэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые, ВКП(б)-гэй областной ба краайгаа-тайгэй комитедүүдые уялгалха.

* * *

54. Үнэсүй колхознигуудта колхозуудһаа хуулдан абаха аргаар тугал абаха ябацаладань туһаламжа үзүүлхэ хэрэгые 1942 оной турша соо эмхидхэхые облисполком ба крайисполкомуудые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые, ВКП(б)-гэй обком ба крайкомуудые, союзна республикануудые компартиин ЦК-нуудые уялгалха.

Тугал абаха хэрэгтэнь улаан армеедэй бүлөнэртэ нэн түрүүшын эзэлжэндэ туһалха.

55. 1942—1943 онуудай туршада олонитын малажалые тоо толгойнь талаар саашадаа олошоруулха ба тэрээнэй ашаг үгэлгын ехэдхэхэ ябадалай эрилтэнүүдтэ нуудые барихын тулаха 5 жэлэй болзоороо 5 миллион түхэриг урьһалые СССР-эй худөө-ажахын банкда зүбшөөл үгэхэ.

49. Гүрэнэй фондын газар дээрэ бэлшээриин малажалые эрхилһэн колхозуудые саг зуурда эдлэжэ байгаа бүхы территориһоо худөө-ажахын продукциинуудые уялгата ёһоор тушаалгаһаа сүлөөлхэ.

50. Сезонно бэлшээриинүүдые ажахын талаар зохёон байгуулха хэмжээ-ябуулганууд ые финансировалхын тулаата шухала хэрэгтэй мүнгэн зөөриие республиканска бюджет соо 1942 оной туршада һомолхые СССР-эй наркомфинде даалгаха.

VII

51. Малажал түгжөөхэ түсэбые гүйсэдхэһэнэй, малай тоо толгойе бүрин бүтөөөр ондо оруулһанай түлөө ба малай ашаг үгэлые ехэдхэһэнэйнь түлөө зоотехническое ба ветеринарна түдэлмэрилэгшэдые урмшуулхын тулада дооро дурсагдаһан шаантуудые тогтоохо:

а) малай тэжээл (үбһэ, силос, корнеплод) бэлэдхэхэ түсэбые гүйсэдхэһэнэй түлөө: райондо—Райзо-е даалгада, ахалагша агрономдо ба ахалагша зоотехникдэ; участогта ба пунктдэ—участковоо агрономдо ба зоотехникдэ туд бүридэнь нэгэ һарын салинай хэмжээнэй шан үгэхэ;

б) бүхы түрэлэй малнуудай талаар малажал үсхэхэ жэлэй түсэбые гүйсэдхэһэнэй ба түрэндее уялгата тушаалганууд ые—һу, мяха, ноосо, арһа, үнэгэ—колхозуудай гүйсэдхэһэнэй түлөө: райондо—Райзо-е даалгада, главна зоотехникдэ, главна ветеринарна врачта. зоотехникүүдтэ ба туд туд һаалбэриин ветеринарна мүдэлмэрилэгшэдтэ; участогуудта ба пунктнуудта—участок ба пунктнуудай зоотехник ба ветеринарна мүдэлмэрилэгшэдтэ туд бүридэнь хоёр һарын салинай хэмжээнэй шан үгэхэ.

52. Малажал үсхэхэ түрэнэй гүйсэбые ба мал тэжээхэ ба харуулһалга заабаринуудые район соо колхозуудай яажа гүйсэдхэжэ байһаниие шалгаан байгааха ба түрэнэй контролерэй уялгые аймаг гэйонуудай газартаряаланган тайгануудай главна зоотехникүүдтэ ба өөрөө малай фермүүдые дааршалта дооро дурсагдаһан хэмжээнэй ялгануудые гэбэл: колхозуудта 1000 түхэриг хүртэр ба туд туд шүтөлбэрилэгшэдтэ тэдэнэй үмсын зөөриһөө 100 шүхэриг хүртэр ялгаа ашалые аймагай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ эрхэ олгуулха.

53. 1941 он соо малажалай ашаг үгэлые ехэдхэһэнэй түлөө колхознигуудта нэмэри түлөбэриие үгэһэниие колхозуудаар шалгалые ба ямаа түлөбэриие үгөөгүй колхозуудай байдал түлөглэгэ хэмжээн соонь сүм түлэхые колхозуудай нүгөөлөниие уялгалха; «Хүгөө ажахын культурануудай гургасые ехэдхэһэнэй ба малажалай ашаг үгэлые ехэдхэһэнэй түлөө колхознигуудай ажалые шэнэжэ түлөгэ тухай» СССР-эй СНК ба ВКП(б)-гэй ПК-гэй тогтоолые бүхы колхозуудаар 1942 он соо зааболгүйсэдхүүлхые областной ба краайгаа-тайгэй гүйсэдхэхэ комитедүүдые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые, ВКП(б)-гэй обком ба крайкомуудые, союзна республикануудай компартиин ЦК-нуудые уялгалха.

* * *

54. Үнэсүй колхознигуудта колхозуудһаа хуулдан абаха аргаар тугал абаха ябацаладань туһаламжа үзүүлхэ хэрэгые 1942 оной турша соо эмхидхэхые облисполком ба крайисполкомуудые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые, ВКП(б)-гэй обком ба крайкомуудые, союзна республикануудые компартиин ЦК-нуудые уялгалха.

Тугал абаха хэрэгтэнь улаан армеедэй бүлөнэртэ нэн түрүүшын эзэлжэндэ туһалха.

55. 1942—1943 онуудай туршада олонитын малажалые тоо толгойнь талаар саашадаа олошоруулха ба тэрээнэй ашаг үгэлгын ехэдхэхэ ябадалай эрилтэнүүдтэ

ондо оруулжа, малые һайнаар үбэлжүүлхэ тухай хэмжээбуулгануудые зүблэн хэлсэхэ ябадалые областной ба хизаарай гүйсэдхэхэ комитедүүдые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые, ВКП(б)-гэй областной ба хизаарай комитедүүдые, союзна республикануудай компартиин ЦК-нуудые уялгалха. Союзна республикануудай Совнаркомууд ба компартиин ЦК-нууд, хизаарай гүйсэдхэхэ комитедүүд ба ВКП(б)-гэй хизаарай комитедүүд, автономно республикануудай совнаркомууд, областной гүйсэдхэхэ комитедүүд ба ВКП(б)-гэй обкомууд болбол тус тогтоомжодо үндэһэлэн ешэдэлэй шинидэбэринүүдые гаргажа, нютаг нютагайнгаа хаблэлдэ тунхаглаха ёёстой.

61. Тус тогтоолой гүйсэдхэлгые саг үргэлжэ шалгажа байхые ба һара бүриндэ 1-дэ үсөөн бэшэ дахин ВКП(б)-гэй областной ба хизаарай комитедүүдэй бюро дээрэ, союзна республикануудай компартиин ЦК дээрэ, областной ба хизаарай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ ба совнаркомуудта гайон районуудай малажалай байдал тухай, ВКП(б)-гэй айкомуудай бюро дээрэ ба аймагай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ колхоз колхозуудай малажалай байдал тухайда зүблэн хэлсэжэ малай тоо толгойе олошоруулха тухай гаргаалгаһан түсэбые заабол гүйсэдхүүлхын хэмжээ-ябуулгануудые абажа байхые областной ба хизаарай гүйсэдхэхэ комитедүүдые, союзна ба автономно республикануудай совнаркомуудые, ВКП(б)-гэй областной ба хизаарай комитедүүдые, союзна республикануудай компартиин ЦК-нуудые уялгалха.

Советскэ Информбюроһоо

Мартын 12-ой үдэшын мэдээсэл

Мартын 12-ой туршада манай сэрэгүүд немецко-фашистска сэрэгүүдэй эсэргүүсэлтые даран ялажа, урагшаа дабшаха зуураа фронтын зарим участогуудаа дээрэ хэлэн һуурин газарнуудые эзэлбэ. Дайсан техникэ ба амиды хүсэнэйнгээ талаар ехэ гэлтэдэ оро-жо байна.

Мартын 11-дэ 8 немецкэ самолет үгы хэгдэв. Манайхин 4 самоледоо гээгэв.

* * *

Мартын 11-эй туршада манай нэгэ авлачасть сэгэг ба ашаа тэһэн дайсанай 20 гаран автомашинэ, һомо сэрэгсэлтэй хэлэн арбаад ашаа, полевой ехэ буу үгы хэһан ба гэмтээһэнэ галма, тумэр харгын 6 вагон һанторгажа, дайсанай хоёр взвод ябган сэрэгые үгы хэһэн байна.

* * *

Манай нэгэ часть (Баруун фронт) дайсанда эсэргүүсэн 5 үдэр соо байдлаха зуурса, 10 немецкэ танк, 26 ехэ буу, 10 сталково бэ 3 гаа пулемет, томо калибрын 3 пулемет, нэгэ миномет, 18 мянган һомо, 11 хайрсаг граната ба сэрэгэй бусат зоорь бүлиан абаа. Байлдаанай болоһон газар дээрэ дайсанай хэдэн зуугаад үхэр үлэбэ.

* * *

Манай сэрэгүүдтэ эзэлэгдэһэн бүсэнүүдэй нэгэ пунктда (Баруун-Хайто фронт) 80 шэнэ могилэ олоһон байгаа. Тус бүриндэнь 30—40 немецкэ солдат ба офицерэй үхэрнүүдые орхёод, немецүүд манай боецүүдэй эсэргүүсэлтые тунхарюулха гэжэ һэдэлхэ болихо бэлэй болоо.

* * *

Ленинградска фронтын зарим участогуудаа дээрэ ябуулгаа хэжэ байһан манай частьнууд нэгэ үдэр соо байдаха зуураа 1120 немецкэ солдат ба офицерые үгы хэбэ. Манай артиллериин буудалгата добтолго хэһэн дээрһээ модо тогтойгоор бахижүүлэгдэһэн буудалгын 7 үүр. 12 блиндаж ба землянка һанторгадажа, 4 пулеметно үүр ба һомо хэрэгсэл. хоол хүнэһэ тээжэ ябаһан олон автомашина үгы хэгдэһэн байна.

* * *

Калининска фронтын нэгэ участок дээрэ ябуулгаа хэжэ байһан манай боецүүд нэгэ үдэр соо 420 немецкэ солдат ба офицерые үгы хэжэ, 38 ашаа хиа бута соолиго, ехэ буу ба полевой почто. буулган абаа.

* * *

Ленинградска фронтын нэгэ участок дээрэ ахалша лейтенант Бамбуль гэгшэ винтовкоор буудажа нэгэ немецкэ самолые унагааба.

* * *

«Манай рото һүүлэй үедэ материальна частьна бүхыгэнь шахуу гээгэв. 75 миллиметрын 6 үхэр буу ба 150 миллиметрын 2 үхэр буубаа 75 миллиметрын ороһоо нэгэ үхэр буу ба 150 миллиметрын нэгэ үхэр буу үлэһэн байна. Бэшэ ехэ буунуугаймнай зарьмгениинь эбтэрэ, зарьмыень сухарюга үедее ооһоо хаяабли. Хүнгүдэй гэлтэ мүн тэрэнэлэн ехэ. Рото соолт 180 хүнтее ороһоо 40 хүн үлее. Бэшэ ротонууд соолы гэлтэ үгөо ехэ. Дайнай һүүлыны һанганууд ороһой армиин тухай манай һанадат һаналые үнэлэгэрынь хүбилгаба. Түрэгэн ялалта түйлахабли гэһэн Гитлерэй мэдэгдэлые мүнөө офицерэнгээ дурсахаяа болёо»—гэжэ 17-дохи ябган сэрэгэй витебскэй 55-дахи ябган сэрэгэй полкын 13-дахи ротын фельдфебель Фридрих Энтер гэгшэ хэлэрэнэ.

* * *

«Һаяхан манай пленые байһа дахин хороогоо. Манай взвод бүрүүшаһанай тэмдэг болгон заяатидаа гарагүй. Энэнь юун боложо дүүрэхэ юм, би мэдэнгүйб, юуб гаргаа. удалгүй пленэ ороһоһон байнаб» гэжэ финскэ армиһаа пленэ абаһан капрал Мартти Август Рюхянен гэгшэ хэлэрэба.

* * *

«Бидэ, 16 немецкэ солдат, этихэ ууха юумэ оложо егэхын тулада Т. гэдэг деревнигэ ошоо һаагти. Деревнийн хажуда биднэрые оротой партизанууд пулемет ба винтовкын буудалгаа үгаа бэлэй. Би саһан соо хэбтэшоо һэм. Тархяа үнылгэжэ харалгаанта манай 14 солдат алгасанхай хэбтээ һэн. Би өөрынгөө нүхэр Резнер гэгшэтэй эсэргүүсэлтэгүйгөөр пленэ орожо бээ тушаагаа һэмэн».—гэжэ 4-дэхи немецкэ танкова дивизиин 103-дахи артиллерийскэ полкын офицер Хейно Эндельман гэгшэ мэдэгүүлнэ.

* * *

Прикарпатска Русиин партизанууд венгерскэ богооцпологчидто эсэргүүсэн аяа бээ хайралангуй тэмсэнэ. 3. гэдэг нютагта ябуулгаа хэжэ байһан партизанска отряд һүүлэй һара соо хоол нуганэнэй транспортнуудта 5 машин добтолго хээ, буу зэбсэгтэй 2 склад тэһэлээ, горючитай түмэр харгын 9 цистерне галгаа, ашаанай 17 автомашина үгы хэжэ, 100 шахуу фашистска солдат ба офицерые хүдэн һалгаагаа. Ондоо нэгэ партизанска отряд К гэдэг нютагта советско-германска фронтдо ошожо ябаһан горючитай нэгэ ешелон түмэр харгын цистернэнүүдые тэһэлбэ. Б. гэдэг һуурин газарта ойро партизанска отряд һүүнэ венгерскэ ташкова колонного добтолго хээ. горючитай бутылканууддаар 11 танк галгаа. Гүйлгаан болбол хоёр часһаа үлгүй саг соо үргэлжэлбэ. Венгерскүүд 60 солдат ба офицерэ алуулаа. Партизанууд аэродромто добтолго хэбэ. Венгерскэ 3 самолые үгы хэһэн байгаа. Түмэр харгын нэгэ вокзал дээрэ партизанууд нүүрһэнэй складые галдаад, сэрэгэй зөөри хэгшоогтой нэгэ складые таһалаа С. гэдэг һуурин газарта ойро партизанууд хоол нуганэнэй венгерскэ транспортые булиан абаад, тэрэ хоол хүнэһэнэй зүйлгүдые нютагай үлэсэлэн зоондо хубаажа үгее.

* * *

Лаутчаги (Германи) алкоголитева завод дээрэ харинн хүдэлмэришэнэй бүһалгаан болобо. Хүдэлмэришэд заводоо орхеод, орёо оньһон хэдэн машинануудые хэрэгтэй болгоо. Забастовко хэгшэ-ые гитлеровецүүд буу зэбсэгэй хүчөөр дарааһан байгаа. Гитлеровецүүд бүхы полягууд, итальянецүүд ба французуудые гэнжэлэһэн байна. Нолмоёо гүйсэдхөөгүй харинн хүдэлмэришэд олонтой хэрэһаар байтар наншуулна ба сохюулна.

Финлянди туһаламжа гуйна

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Финскэ сеймын депутат Фрич гэгшэ Стокгольм ерээ. «Хүн зоной ажахуудалай политикын асуудалнуудые шэнжэлэн үзэхын тулаа» энэ ерээ гэжэ хуулгта ёһоор мэдүүлнэ. Фрич болбол шадагаа ехэ экономическа туһаламжые Финляндта үгэхэ тухай шведүүдые айхабтаргаг гуйһэн бешэгые «Свенска Моргонбладет» газетэдэ тунхаглаһан байна. «Швеци гурэн болбол мүнөө 1939—1940 онуудайхидаа хүрэхэ аргаболомжогүй байгта гэжэ бидэнэр һайн мэдэнэбди, теэ яаха аргагүйгөө туһаламжада хэрэгтэй болоообди. Мүнөө Финляндди болбол гурэн болжоноһоо хойно үзөөгүй ехэ экономическа яларалые үзэжэ байна. Хоол хүнэһэнэйнгай байдал хэлэшэгүй түгшүүрэтэй. Хүн зоной нитгэ дээрэнь удэслэлэн тугаанхада нэрбуулхэгүйн тулаага хабагай тарилгада хэрэглэдэхэ удһээ мүнөө элеэ хоол болтоһон байнаби. Хабзрай тарилгын худэлмэриинүүдэй ехэлтэр ямар нэгэ аргаар байһанаа эли толоор харуулна. үрһэ олохо аабгаб и гэжэ найгаабди».—гэжэ Фрич бешэһэн байха юм.

Германи болбол Финляндтин эриһэн оросно талые февальда эльгээхэбли гэжэ найгуулһан байгаа, теэд уһа мульһэнэй гасуур байһан дээрэһээ тэрэнь һаатаншоо». Мүн тэрэнэлэн түмэр харгыгаар шэрэлгэ һаатаншоо гэжэ Фрич дуулгаһан байна. «Ушар итмэ бийһан сэрэгтээ шведскэ туһаламжые урдаа харан найданхайбли, бидэнэртэ илгагала хоол хүнэнэй туһаламжа шухала. Нэгэ хэды хоного зуураа шведскэ хэрюусалгата нютуруд Финляндтин газаада политикала балайшье ехээр асуудагтгүй юм бэйна гэжэ мэдэб. Энэ болбол үнэнтее ала ехэл түбэгтэй асуудал юм»,—гэжэ Фрич бешэбэ.

Тиин зуура, Фрич болбол тэрмэлгтын дайнние Финляндтин абуулжа байһаниие үмеорһон нэгэгэншье барилгые шведскэ олонитын урда тэргаха аргагүй байһанаа эли толоор харуулна.

НОМГОН ДАЛАЙ ДЭЭРЭХИ ДАЙН

АМЕРИКАНСКА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК, мартын 12. (ТАСС). Филипиныдэхи фронт дээрэхи байдал хубилаагүй гэжэ США-гэй сэрэгэй министерствын коммюнике соо хэлэгдэнэ.

8 хүндэ американска бомбардировщигууд Шэнэ Гвинея аралай хойто эрье шадар японско суднануудые атаковалаа. Бомбонуудай сэхэ тудаһан дээрэһээ 4 японско судна дээрэ түймэр гаража, хоёр судна уһанда шэнгэһэн ба нэгэ суднань эрье тэзшээ тэрьедэн ошоһон байна. Бүхы самоледууд бүрин бүтэн базадаа бусаһан байна.

АНГЛИЙСКА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ЛОНДОН, мартын 12.(ТАСС). Английска командованиин мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй сүүдхэнүүдтэ Бирмэдахи фронг дээрэ томо ябуулганууд болоогүй. Мартын 11-дэ английска самоледууд японско сэрэгүүдэй эзэлһэн Моулмейн городто добголго хээ.

ЯПОНСКО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ТОКИО, мартын 12. (ТАСС). Официальна мэдээнүүдэй ёһоор, японско сэрэгүүд далайнгаа хүсэнүүдтэй нүхэсэжэ мартын 7-до Шэнэ Гвинея аралай хойто эрье дээрэ десант буулгаа.

ЯПОНИ ХИТАД ХОЕРОЙ ХООРОНДОХИ ДАЙН

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Шаньдун можодо сэрэгэй томо ябуулганууд болобо. Японтон 5.000 шахуу сэрэгүүдые хамтадхаад Ишуй райондохи (Цзинаниһаа зүүн-урдуур) хитадуудта эсэргүү добтолго дэлгэрүүлхые һэдэһэн байгаа. Гэбэшье үсэд шанга эсэргүүсэлтэтэй ушараад, түрүүшынгээ позицида сухариха бэатай болоо Шаньдун можын баруун хубидахи ябуулганууда 30 мянга шахуу японско солдат хабаадалсаба. Хитад ба японско сэрэгүүдэй хоорондо байлдаануud Динтао Цаоян ба Цаочжоу гэдэг линиинүүд дээгүүр боложо байна. Японско командовани болбол Цзинань ба Кайфында сэрэгүүдые ябуулжа байна.

Шаньси можын зүүн урда хубида Линчуаниин оршондо байлдаануud болоно. Тус город хэдэн дахин нэгэнһээ нүгөөдын гарта ороно. Мүнөө үедэ хитадуудай гарта байна.

Мартын 12. (ТАСС).

Харюусалгата редакторай ороло:шо Ц. ГАЛСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны: отв. редактора—3-44; зам. редактора—3-44 2 зв.; сек.етариата и отдела партийной жизни—3-23; сельскохозяйственного—7-55; отдела прем и транспорта и отдела писем—5-07.

Типография издательства республиканских газет БМАССР.

КУУШАН СМОЛЕНСКЭ ХАРГЫ ДЭЭРЭ

НАПОЛЕОН:

—Арбанхоер онцохидоонги эдлэгэр мүнөө.
Адольф, Ши талин дээ һүүлээ хурылаа!
Мундуу ороо солдадай жадаар
Можайск дахин баһал сүлөөлгэдэб,
Мухариха сагшни мүнөө ерэ даа!

О-одуудай сохилтонуудта угаа һуреетэйл.
Уймар алууршадташни хайра үршөөхэгүйл,
Шинии өөрэйншни наһан охордожо
Шаргна хатааха сагшни дүтэлөөл!
Соколов—Скалягай зураг

Соколов-Скалягай зураг Мих. Шульминой үгэ.

Финлянди туһаламжа гуйна

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Финскэ сеймын депутат Фрич гэгшэ Стокгольм ерээ. «Хүн зоной ажахуудалай политикын асуудалнуудые шэнжэлэн үзэхын тулаа» энэ ерээ гэжэ хуулгта ёһоор мэдүүлнэ. Фрич болбол шадагаа ехэ экономическа туһаламжые Финляндта үгэхэ тухай шведүүдые айхабтаргаг гуйһэн бешэгые «Свенска Моргонбладет» газетэдэ тунхаглаһан байна. «Швеци гурэн болбол мүнөө 1939—1940 онуудайхидаа хүрэхэ аргаболомжогүй байгта гэжэ бидэнэр һайн мэдэнэбди, теэд яаха аргагүйгөө туһаламжада хэрэгтэй болоообди. Мүнөө Финляндди болбол гурэн болжоноһоо хойно үзөөгүй ехэ экономическа яларалые үзэжэ байна. Хоол хүнэһэнэйнгай байдал хэлэшэгүй түгшүүрэтэй. Хүн зоной нитгэ дээрэнь удэслэлэн тугаанхада нэрбуулхэгүйн тулаага хабагай тарилгада хэрэглэдэхэ удһээ мүнөө элеэ хоол болтоһон байнаби. Хабзрай тарилгын худэлмэриинүүдэй ехэлтэр ямар нэгэ аргаар

НОМГОН ДАЛАЙ ДЭЭРЭХИ ДАЙН

АМЕРИКАНСКА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

НЬЮ-ЙОРК, мартын 12. (ТАСС). Филипиныдэхи фронт дээрэхи байдал хубилаагүй гэжэ США-гэй сэрэгэй министерствын коммюнике соо хэлэгдэнэ.

8 хүндэ американска бомбардировщигууд Шэнэ Гвинея аралай хойто эрье шадар японско суднануудые атаковалаа. Бомбонуудай сэхэ тудаһан дээрэһээ 4 японско судна дээрэ түймэр гаража, хоёр судна уһанда шэнгэһэн ба нэгэ суднань эрье тэзшээ тэрьедэн ошоһон байна. Бүхы самоледууд бүрин бүтэн базадаа бусаһан байна.

АНГЛИЙСКА МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ЛОНДОН, мартын 12.(ТАСС). Английска командованиин мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй сүүдхэнүүдтэ Бирмэдахи фронг дээрэ томо ябуулганууд болоогүй. Мартын 11-дэ английска самоледууд японско сэрэгүүдэй эзэлһэн Моулмейн городто добголго хээ.

ЯПОНСКО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

ТОКИО, мартын 12. (ТАСС). Официальна мэдээнүүдэй ёһоор, японско сэрэгүүд далайнгаа хүсэнүүдтэй нүхэсэжэ мартын 7-до Шэнэ Гвинея аралай хойто эрье дээрэ десант буулгаа.

ЯПОНИ ХИТАД ХОЕРОЙ ХООРОНДОХИ ДАЙН

Һүүлэй үдэрнүүдтэ Шаньдун можодо сэрэгэй томо ябуулганууд болобо. Японтон 5.000 шахуу сэрэгүүдые хамтадхаад Ишуй райондохи (Цзинаниһаа зүүн-урдуур) хитадуудта эсэргүү добтолго дэлгэрүүлхые һэдэһэн байгаа. Гэбэшье үсэд шанга эсэргүүсэлтэтэй ушараад, түрүүшынгээ позицида сухариха бэатай болоо Шаньдун можын баруун хубидахи ябуулганууда 30 мянга шахуу японско солдат хабаадалсаба. Хитад ба японско сэрэгүүдэй хоорондо байлдаануud Динтао Цаоян ба Цаочжоу гэдэг линиинүүд дээгүүр боложо байна. Японско командовани болбол Цзинань ба Кайфында сэрэгүүдые ябуулжа байна.

Шаньси можын зүүн урда хубида Линчуаниин оршондо байлдаануud болоно. Тус город хэдэн дахин нэгэнһээ нүгөөдын гарта ороно. Мүнөө үедэ хитадуудай гарта байна.

Мартын 12. (ТАСС).

Харюусалгата редакторай ороло:шо Ц. ГАЛСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны: отв. редактора—3-44; зам. редактора—3-44 2 зв.; сек.етариата и отдела партийной жизни—3-23; сельскохозяйственного—7-55; отдела прем и транспорта и отдела писем—5-07.

Типография издательства республиканских газет БМАССР.